

LOVÁSZY KÁROLY

VÉGZETES CIRKUSZELŐADÁS

REGÉNY

**BUDAPEST
TOLNAI VILÁGLAPJA KIADÁSA**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2024
ISBN 978-963-417-605-3 (online)
MEK-24838

TARTALOM

VÉGZETES CIRKUSZELŐADÁS.

AKI ELŐL NINCS MENEKVÉS.

A RRRRROPOGTATÓ.

FARKAS UR LEVELE MÁRAMAROSI UNOKAFIVÉREHEZ.

A BORBÉLY.

AMIKOR AZ ADÓ FOROG.

A GYALOGOS BECSÜLETE.

VÉGZETES CIRKUSZELŐADÁS.

I.

Búcsú a szanatóriumtól.

Kiléptem a szanatórium kapuján. Pár lépcsőt kellett leszaladnom. Visszafordultam és a romantikus külsejű épületet, mely örökzöld repkénnyel és pirosan virító vadrózsával volt befuttatva, háromszor leköptem. Költői lelkületű egyén vagyok, egész nap pengő gitárral kellene sétálnom az utcákon, azért mégis megcsináltam a vadregényes külsejű épülettel, hogy háromszor feléje köptem és megesküdttem, hogy soha többé erre a tájakra még véletlenségből sem vetődöm, pedig nagyon szép sétány vezet erre és kocsizni sem megvetendő dolog a szanatórium felé vezető úton.

A szanatóriumra, amely kívülről örökzöld repkénnyel és pirosan virító vadrózsával van befuttatva, azért haragszom, mert belülről karbol- és éterszaga van és olyan, mint egy fehér börtön. Egyik cellájában három hónapig voltam fogoly, mert azzal vádoltak, hogy kétoldali tüdőcsúcshurutot követtem el, ami nyilván akkor keletkezett, amikor kora márciusi éjszakákon egy dzsidásfőhadnagy fiatal, szőke feleségének ablaka alatt ácsorogtam.

Egyszer ácsorgás közben történt, hogy a dzsidásfőhadnagy részegen hazajött és hátulról úgy megragadta a kabátom gallérját, hogy ijedtemben dzsidás- és dragonyosezredek tisztjeinek gallérjára fölvarrt rangjelzésnek néztem a csillagos eget. Mindketten futásnak eredtünk. Én futottam elől, a dzsidásfőhadnagy pedig hátul futott utánam kivont dzsidával.

A futásból kifúlt a lélekzetem és másnap magas lázzal a szanatóriumba kerültem, ahol orvosaim, ezek a szenvedélyes túristák, tüdőcsúcsaimra mászva nézték a szép kilátást, amely jövőendő életem elé tárult.

A dzsidásfőhadnagy felesége, aki közben elvált urától, párszor meglátogatott a szanatóriumban, aztán lassanként elmaradtak látogatásai, mert azt hitte, hogy tüdővésztes vagyok és elkapja tőlem a bajt. De az is lehet, hogy fiatal vére egy könnyebben és hamarább elejthető viszony felé ösztökölte, mert ekkortájt még nem lehetett tudni, hogy mikor gyógyulok föl.

Három hónap múlva mégis fölgyógyultam. Höemelkedésem teljesen megszűnt. Boldog és megelégedett voltam, amikor elhagyhattam a szanatórium épületét, amelyet én ezért köptem le háromszor.

Gyönyörű, verőfényes májusi délután volt. A budai orgonavirágos hegyoldalban rigók füttyörészttek és én hangosan énekelve ünnepeltem a szabadságot, a tavaszt és a szerelmet. A rigók túlharsogták ugyan füttyükkkel hangos dúdorászásomat, egy szemközt jövő öreg kendős néni mégis rámcsoválta a fejét és hátulról éreztem, hogy egy helyben áll a járdán és úgy néz utánam csodálkozva.

Mert én bolond ember vagyok. Nevem Kovács István. Foglalkozásom nincs, csak művészetem. Foglalkozás ugyanis az, amelyből élni lehet. A művészet pedig: a nyomor és küzködés.

Nem tehetek róla, hogy anyám nem szült egészséges vérű gyereket, amikor a világra hozott. Vékony lábszárak, elernyedő karok, ez minden, amit az élettől kaptam. Lehet, hogy az anyatej volt keserű, amit magamba szívtam, vagy különös véletlen folytán örökösen borjasok voltak a tehenek, amelyeknek tejét később belém öntötték.

A sors puha ceruzát, radírgumit, egy árkus rajzpapírt és egy doboz akvarellfestéket nyomott a kezembe. Mikor Münchenben kiállítást rendeztem, mindenki azt hitte, hogy én leszek a világ legelső piktora. Egy spanyol táncosnő azonban kicsavarta kezemből az ecsetet s ettől kezdve

csak olyankor dolgoztam, amikor kifizetetlen lakásomból éppen ki akarták hajigálni a koffereket.

A Bérkocsis uccában laktam, közel a Liliom uccához, ahol éjszakánként mákvirágok szurkálták egymást vagy tépték a sikoltozó liliomok haját. A szanatóriumból való szabadulásom után csöpp kedvem sem volt hazamenni. Magam sem tudtam utam célját, csak mentem két gyalogos lábammal, örvendő a szép tavaszi napnak és egyszerre csak azon vettem észre magam, hogy lenn vagyok a Dunaparton, a propeller-kikötőnél. A kis vízimasina nagyokat fűtötyentett, amikor meglátott és örömeiben gőzt fujt ki magából. Még kettőt-hármat sikongatott és én szaladtam a fedélzetre, pedig azt sem tudtam, hova, merre megy. A kormányos szólt le a kerék mellől, hogy a Margitszigetre megyünk.

Margitsziget! A jó Isten áldjon meg minden Margitot. Azt is, akiről a szigetet elnevezték és a többi utánajövő sok-sok Margitot is mind, akik két kitért karral hintették a boldogságot és szomorúságot a férfiak felé.

Megérkeztünk a szigetre. A friss fűszag, a kora délutáni majdnem déli nap, egy kicsit meg-részegetett, de lehet, hogy a sok ágybanfekvéstől tántorogtam egy kicsit. A szigeti hajóállomás épületének eresze alatt van egy személynérleg. Ráálltam. A pénzdarabot behajítottam, a fogantyút meghúztam. A mutató lassan sétált körbe.

- Zsokésúly - mondta egy hang a személynérleg mellett elhúzódozó padon, amelyen hárman ültek.

- Nem szeretnék ilyen nyápic gyerek lenni - jegyezte meg a másik.

- Pedig a zsokék szerencsés emberek mind. Minden zsokének szép barátnője van. Szeretik a zsokékat a nők.

- Nem tudom, mi szeretnivaló van egy vékonypénzű legényen. Nincs rajta semmi nézni való.

Nem akartam tovább céltáblája lenni idegen emberek szellemes sziporkáinak, leszálltam hát a mérlegről és elillantam.

Sokáig kódorogtam a szigeten. Délután katonazene érkezett egy uzsonnavendéglő terraszára. Gyönyörködtem a gyermekekben és az őket kísérő nevelőnők bokáiban. Szóval, nagyon boldog és megelégedett voltam a sokhónapos téli fekvés után, annál is inkább, hogy ilyen gyönyörű tavaszi napon üdvözölhettem először a mámorító szabadságot is a bíboralkonyt, amely aranyszínűre festette a városligeti tó tükrét és ragyogó ezüstösre a mélabúsan tovasikló hattyúk tollazatát.

II. A cirkusz.

Mert közben azon vettem észre magam, hogy kinn vagyok a ligetben. Fáradhatatlan két lábamon hamuszürke volt a cipő a felgyülemlett portól. A liget lámpái egymásután gyúltak ki és különös fénnel kezdett sisteregni a cirkusz lámpája is, amely alatt egymásután álltak meg a konflisok, gumikerekű kétfogatú kocsik is nyitott autók. Magam is ott szorongtam a pénztárnál. Páholyjegyet váltottam. Nem hengegésből, csak úgy, mert az a nézetem, hogy a páholyülések kitalálója volt a világ legokosabb embere. Páholyban egészen másként érzi magát az ember. Valahogy elkülönítve többi embertársaitól. Egyedül és függetlenül ül a néző a páholyában és függetlensége tudatában, hogy körülötte senki nem zavarja, jobban bele tudja magát ringatni a gyönyörbe, amelyet a mutatványok sorozata nyújt.

Elhelyezkedtem a páholyban és mosolyogtam a mulatságosan magasan trónoló zenekar nyitányán, annál is inkább, mert a pálcikájával hadonászó körszakállas karmester majd beverte kopasz fejét a ponyvasátor tetejébe, amelyről, mint vastag pókhálók, trapézeket és gyűrűhintákat tarló kötelek lógtak alá.

A zenekar elhallgatott, megszólalt a cirkusz harangja és egymásután sétáltak be sorfalat állni a lilaegyenruhás cirkuszi szolgák, akiknek attilájára ezüst zsinórzat feszült.

A dob pergett, a trombiták megharsantak, az egész zenekar dolgozni kezdett, a bíborfüggöny kettévált és prüszkölve rontott be egy fekete mén.

Ilyenkor a cirkuszi porond első sorában körülülő hölgyek és gyöngébb idegzetű férfinézők meg szoktak remegni a félelemtől, hátha megvadul a dühös fejtartású mén és az alacsony porondot keresztülugorva, átgázol néhány körszék tulajdonosának holttestén.

Egyszersmindenkorra megnyugtatom az ilyen irányban ijedező nagyérdemű közönséget, hogy a fekete ménektől mindenütt lehel félni, lehel félni Mezőhegyesen, lehet félni Kisbéren, de a cirkuszban nincs ok a félelemre, mert először is a fekete mén nem fekete, hanem szürke, csak feketére van bemázolva, másodszor a fejét nem tartja büszkén, hanem kínos fájdalommal meggömbítve, mert a száját feszesen a nyakához szíjjazták és a farka sem szilajságból kunkorodik ívalakban, hanem azért, mert alatta észrevétlenül egy meggömbített abroncs van elhelyezve.

Ellenben az a hölgy, aki rózsaszín, villogó trikóban a fekete mén felnyergelt hátán féloldalt dűlt álló helyzetben benyargalt a cirkusz közepére, már egy valódi, hamisítatlan szilajságú lény volt. Büszkén ívelő nyaka sehol sem volt rövidre kantározva, teljesen szabadon vakított ez az ívelő nyak a legfinomabb elefántcsontszínből pompázva, amit még símábbá, még fehérebbé varázsolt a reáhintett rizspor. A lábai sem voltak abronccsal hajlékonyabbá téve. A feszes, rózsaszín trikó alatt finommetszésű bokájának minden incája, piskótaalakú combjának minden porcikája sejtelmesen remegett, az a vakító pikkelyes, feszes nadrágocska pedig, amely kiegészítette ruháját érdekesen, a reflektorok fényében tündökölve vörösre marta a szegény férfiak szemét.

Kínosan feszengtem páholyomban. Szerencsére nem ült senki sem benne rajtam kívül és így szabadon szidhattam magamban a rendőrséget, amelynek túlbuzgó közegei betiltják a mezítelen produkciókat, ellenben az ilyen trikós látványosságot szabadon hagyják futni. A kettő közt pedig nagy a különbség. A meztelenség szemölcsökkel, májfoltokkal, frissen vagdalt tyúkszemekkel és kidudorodó viszerekkel jár, izgatást egyáltalán nem képez, az a hatósági őslény tehát, aki a felöltöztetést kitalálta, feltétlenül okos ember volt, de bebizonyíthatólag kéjenc is, mert a trikónál nincs izgatóbb dolog a világon.

Én, aki három hónapig senyvedtem a szanatórium börtönében, különösképpen éreztem, hogy a trikó izgat s el is határozta nyomban, hogy az ötperces szünet alatt, amikor az istállók díjtalan megtekintésére szólítják fel a közönséget, a szépséges lovarnő kezét megkérem a jászol mellett s amennyiben addig le nem vetköznék, úgy, ahogy van, trikóstól a legközelebbi éjjeli anyakönyvvezető elé hurcolom.

Alig gondoltam el ezt ilyen szépen, a fekete mén kihurcolta rózsaszíntrikós lovarhölgyemet, aki a közönség gyér tapsaira csak éppen, hogy megjelent egy kicsit a szétvált bíborfüggöny előtt s ügyet sem vetve véresre tapsolt két tenyeremre, eltűnt a sötét háterű istállószagban.

Ujabb harangjelzés után norvég falábozóművész lépett a porondra, aki háromméteres léptekkel gyönyörködtette a közönséget. Az egész mutatványból semmit sem láttam, mert az előbbeni szám trikójában rejtőző szépséggel voltam gondolatban elfoglalva s csak akkor lettem figyelmessé rá, amikor a közönség derültsége közben a magas falábáról leesett és

elnyúlt a jóltrágyázott homokban, majd ismét feltápászkodott és két kézzel pusztit szórt a közönség felé, mintha ez a lepottyanás is a mutatványhoz tartozott volna.

Ismételt harangjelzés után két kecses nőt lendített a polkát játszó zenekar a cirkusz közepére. Ezüstszürke trikóban jöttek, feszes, fodros, méregzöld nadrágocskában s amint felrepültek az aláeresztett trapézre és szépenívelő combjuk megfeszült a nyujtón, minden erkölcsi érzékem fölháborodott a látványon, mert ezt nem foglyoknak, már mint olyanoknak, akik három hónapig voltak fogva, hanem jóval tizenhat éven aluli férfiaknak kell mutogatni, akiket sem a trikó, sem a szépívelés közelebből még nem érdekel.

Épp ezért elhatároztam, hogyha a rózsaszíntrikós műlovárnő az abrakos kosarat fejemhez röpténe, az ezüstszürketrikós trapézművésznők valamelyikének kezét fogom megkérni. Ebben a boldog tudatban le is húnytam a szemem.

III.

Közép-Európa legerősebb asszonya.

Ábrándozásomból öblös hang riasztott fel. Lilaegyenruhás cirkuszi alkalmazott állt közepem, hatalmas, kifent, fekete bajusszal, aransujtással a mellén és így üvöltött a közönség fülébe:

- Nagyérdemű közönség! Fokozott figyelmet kérek! Műsorunk most következő száma Missz *Herkulina*, Közép-Európa legerősebb asszonya. Teste ruganyosabb és izmai acélosabbak, mint bármely más hasonszőrű férfikollégájáé. Öklével egy csapásra darabokra zúzza a legvastagabb márványasztalt, két kezének egyetlen roppantásával kocsirudat tör ketté, vas-traverzeket játszi könnyedséggel meggörbít, sarkának egyetlen dobbanásával kókuszdiót tör fel, amelyet eddig csak fűrészsel lehetett felbontani és kinn a szabadban, sajnos, a szabadot nem hozhatjuk ide a zárt helyiségbe, képes évszázados fákat gyökerestől kitépni a helyükből. Missz *Herkulina* germán eredetű mutatványosnő. Brémában született. Apja egy halászgőzös kapitánya volt, édesanyja pedig a potsdami toronyőr leánya. Tizenkét éves korában kénytelen volt megszökni hazulról Missz *Herkulina*, mert egy porosz császári gránátost, aki arcát megcsipkedni merészelte, úgy vágott pofon, hogy halva maradt a színtéren. Ettől kezdve bujdosásban töltötte életét, majd egy vándorcirkusz-társasághoz került, ahol testi tehetségét a tökéletességig igyekezett kiképezni. Ma egyike Európa leghíresebb mutatványosnőinek. A svéd király, kinek magas színe előtt nemrégiben alkalma volt a művésznőnek művészetét ragyogtatni, méltán kiáltott így fel csodálkozásában: Közép-Európa legerősebb asszonya! Azóta büszkén hordozza Missz *Herkulina* ezt a nevet és nem szerénytelenség nélkül, mert bátran lehetne őt a Földteke legerősebb asszonyának nevezni! Most pedig szólaljon meg a zene és lépjen elő Közép-Európa legerősebb asszonya!

Az egyenruhás kikiáltó eltávozott. A zene megszólalt, a függöny szétlibbent és nagy tapsvihar közepette a porond közepére terített perzsaszőnyegen megjelent Missz *Herkulina*, Közép-Európa legerősebb asszonya.

Hatalmas termetű hölgy. Amilyen magas, olyan széles. Agyonhízott hentesné torzított kiadásban. Tokái többszörös hengeralakban görbültek egymás alá. A könyöke, a meztelen térde tele volt tokával és zsírgödröcskével. Fekete fürdőtrikószerű ruha, rajta két acél melltartóval. Rövid, fekete zokni és szöggestalpú sárga bakancs.

Mutatványait erősen megtapsolták. Kijött pukkedlizni. Megint tapsoltak. Ismét kijött. Ezúttal hosszúszerű rózsaszín szegfűszál volt a jobbkezeiben. A szegfű virágját megcsókolta, aztán elkiáltotta magát:

- Hápp!

A virág hatalmas ívben a cirkuszi nézőközönség felé repült és pont belepottyant a páholyomba. Nem is a páholyomba, hanem az ölembe. A virág feje kissé még súrolta is az orrom hegyét s így röptében érezhettem a szegfű átható illatát. A virág lepattanását az egész közönség feszült figyelemmel kísérte s én kellemetlenül izzó arccal éreztem, miközben két szemem szégyenlősen lesütöttem, hogy az egész cirkusz szeme rajtam pihen.

Két zenebohóc befejezte a facimbalmon való játékát, az utolsó akkordot ütötték le, amidőn páholyomban hátul megszólalt lágyan egy női hang:

- A virág magának szólt...

Meglepetten néztem hátra. Közép-Európa legerősebb asszonya, Missz Herkulina ült a páholyban a hátam mögött és mosolygott.

- Igen, igen. A virág magának szólt. Nem véletlenségből hullott az ölébe. Tudja, én nemcsak erőművész, de kitűnő céldobó is vagyok. A céltáblát jól kiválasztottam magamnak előre. Ugye, most csodálkozik, hogy én, a brémai születésű leány, akinek mamája a potsdami toronyőr leánya volt, ilyen meglehetősen jól beszélek magyarul? Ennek nagy története van. Majd el fogom mesélni. Fiatalember! Ön tetszik nekem. Régen találkoztam már ilyen gusztusomra való férfival.

- Bocsánat, Kovács István grafikus vagyok...

- Mit bánom én. A név és a foglalkozás sohasem fontos egy nő életében. A vágy a fontos, amely elfogja a nőt egy férfi irányában s ez a vágy királyi trónusra emeli a legutolsó alattvalót is. Ne gondolja, hogy ezt a szép mondatot magam találtam ki. Egyszer egy színházban hallottam pont annak a drámai hősnek szájából, aki pillanatnyilag nagyon megtetszett nekem. Miért nem tűzi a szegfűt a gomblyukába?

- Sajnálom lelépni az egészséges, hosszú szárát.

- No, majd én beletűzöm.

Azzal kövér kezeivel a szegfűt gomblyukamba tűzte. Az egész cirkusz bennünket figyelt, nem pedig a cirkuszigazgatót, aki pattogó ostorral egyszerre hat idomított lóval bajlódott.

- Köszönöm - mondtam a földre pislogatva és dehogyis mertem fölnézni, mikor azt éreztem, hogy minden szem minket figyel.

- Talán mennénk innen el, - javasolta! Herkulina önagysága. - Kinn frissebb a levegő és találunk más szórakozást.

- Én még a következő számot szeretném megnézni, a „Kerékpáros nőablást a levegőben.”

- Ugyan hagyja, svindli az egész! Bosszúság fog el, valahányszor ilyen hangzatos címmel hirdetett, semmit se nyújtó mutatványt látok! Gyerünk!

Mentem szívesen, mert gondoltam, kinn sötétebb van és ezt a reám nézve szégyenletes ismeretséget nem látja senki.

Mikor kiértünk a szabadba és egymás mellett lépkedtünk, csak akkor éreztem igazán a kettőnk közt való rettenetes különbséget. Én meszelőnyél és ő búboskemence. Én távírópózna és ő szénásboglya.

A cirkuszkávéház fényesen kivilágított tetejére vonszolt a „művésznő.” Alattunk egy bosnyák gyalogezred zenekara játszott valami keringőt, amelynek kísérete mellett Herkulina megtörte azt a csendet, amelyet én még nagyon hosszú ideig szerettem volna elhúzni.

- Hol lakik? - kérdezte tőlem melegen.

- A Bérkocsis uccában.
- Hónapos szobában?
- Igen.
- Innen majd oda fogunk menni...
- Bocsánat - hebegtem, - nagyon szigorú háziasszonyom van. Multkor a nővéremet sem akarta beengedni hozzám.
- Nézze, én nem akarok magához bemenni. Majd lenn várok a kapu alatt, amíg maga összecsomagol és lehozza a kofferjeit.
- És aztán?
- És aztán hozzám jön lakni az Orfeum-szállodába, ahol két szoba van számomra fenntartva.
- Miért?
- Mert ön e perctől kezdve a - jegyesem.

Csöpp híja, hogy le nem szédültem a Cirkusz-kávéház kivilágított tetejéről és a bosnyák zenekarba nem pottyantam.

Szót sem tudtam szólni, csak bámultam a csillagos tavaszi eget. Anna többet beszélt Herkulina.

- Mert ha én egy férfit kiválasztok, magamnak - magyarázta villámló szemekkel, - ami ritkán esik meg nálam, de viszont, ha előfordul, annál rosszabb, akkor annak a férfinak a sorsa meg van pecsételve. Az a férfi nem rendelkezik többé magával, az a férfi az enyém. Különben nem mondok ezzel valami nagy újságot, mert így szokott ez lenni minden nőnél. Amelyik nő kiválaszt magának egy férfit és elhatározza, hogy azt a férfit birtokába veszi, az meg is szokott történni. Némelyik nő előbb, a másik később éri el célját. S hogy ön engem, kedves fiatalember, közelebbről megismerjen, én Közép-Európának nemcsak legerősebb, de leghatározottabb asszonya is vagyok. Amit elhatároztam, azt rögtön végre is hajtom. Elhatároztam, hogy ön a vőlegényem lesz - még ma!

Majd elájultam. Aléltságomból Herkulina locsolt föl a következő szavakkal:

- Azért nem kell megijedni. Én csak a cirkusz porondján szoktam abroncsokat kettétörni és vasbetonokat kettéroppantani, az életben, a szerelemben épp olyan lágy és puha nő vagyok, mint a többi...

Igy szólt és két lúdtójásnagyságú könnycsepp esett ki a szeméből.

IV.

Az ősi ellenség fészke.

Hogy ezután éjszaka még mi történt, arra igazán nem emlékszem, mert olyan voltam, mint a részeg, aki teljesen elkábult és átadja magát sorsának, hogy történjék vele bármi, úgymint mindegy.

A végén, jó késő éjszaka lehetett már, az történt velem, hogy egy rozoga konflis az Orfeum-szálloda elé cipelt Herkulinával együtt. A bakról leemelték kofferjaimat, amik nyilván volt Bérkocsis uccai lakásomról valók. Egy sötét szobába tuszkoltak.

- Itt tessék lefeküdni - mondta Herkulina, - vigyáznod kell az egészségedre, mert ma keltél föl a betegágyból. Most nem jöhetsz velem. Itt a közelben van egy bodega. Ott szoktunk hajnal felé mi, cirkuszbeliék találkozni. Snapszot iszunk. Neked még nem szabad inni. Neked, te drága, vigyázni kell arra a kis egészségedre.

Rámcsapta az ajtót. Kábult fejjel levetkőztem és az ágyba feküdtem. Herkulina szobája közvetlen mellettem nyílt a nyitott folyosóról. A szállodában szokatlanul nagy lárma volt. Az éjjeli mulatókból, orfeumokból mindenünnen szállingóztak haza az artisták és artistanők. Kül- és belföldiek. Dánok, hollandiak, angolok, amerikaiak, oroszok, franciák, németek és olyan nyelvzavar zsongott, mintha a Berlitz-nyelviskola berúgott darazsai röpködtek volna részeg rajokban a folyosókon.

Hanyattfeküdtem az ágyon és egész testemben remegve éreztem a szörnyű valót, amelytől szabadulnom lehetetlen, hogy: Herkulina vőlegénye vagyok. Én szerencsétlen! Elgondoltam magamban, hogy el fogok veszni, mint a vízcsepp elvész a tengerben, vagy a szardínia a grönlandi bálna torkában. Én... vézna grafikus és ő, a hatalmas erőművésznő, százharmincnyolc kilójával!

Amint ezen tünődtem, egyszerre csak különösen furcsa szagot éreztem. Jobbra-balra hajolgattam, hogy honnan jön a különös szag. Nem tudtam rájönni. Azt sem tudtam megállapítani, miféle szag lehet. A szagot próbáltam alkatrészeire boncolgatni s kínos félórák után rájöttem, hogy ez a különös szag körülbelül olyan, mint a megrágott kókuszdió íze. Vannak emberek, akik bizonyos szagtól rosszul lesznek. Egyesek szédülő fejfájást kapnak a vanília illatától, mások a mandula szagától ájulnak el.

Gyorsan magamra kapom ruháimat és rohanok le a portáshoz. Elmondom, mi történt.

Az éjjeli portás szőke, macskabajuszú, kékszemű ember, megkérdi:

- Uraságod ugyebár nem artista?

- Nem - felelem.

- Mert ha artista volna, tudnia kellene, hogy az a különös szag, amelyet uraságod érzett, emberszag, még pedig idegen ember szaga. Mindazokban az ágyakban, ahol néger nők vagy néger férfiak feküdtek, az európai emberekre nézve olyan elviselhetetlen szag marad hátra, amely sokszor hónapokig nem megy ki az ágyneműből. Az ágy, amely ily szaggal bír, tegnap még Bumbó úr ágya volt.

- Ki az a Bumbó?

- Bumbó? Uraságod elődje, Herkulina művésznő volt néger vőlegénye. Különben rögtön intézkedem, hogy az ágyneműt átcsereljék. Szobaasszony!

Most már megértettem, miért fogott el irtózat a különös szag érzetére. A fehér ember, aki még soha néger közelről nem szagolt, ösztönszerűleg megérzi a vadember szagát. Ez a szimat valahol az Egyenlítő tájékán lehet erősen kifejlődve, ahol a vadállat éppígy megérzi a veszedelmes ember szagát.

Az ágyneműt álcserélték s most már tényleg nyugodtan feküdtem az ágyban. Virradatkor két pofon csattanására riadtam föl. Mintha Herkulina hangját hallottam volna. A pofonok után közvetlenül kinyílt szobám ajtaja és egy duzzogó néger férfi körvonalait vettem ki a sötétben. Villogó szemfehérjét ágyam felé szegezte. Az ágy alól kihúzta utazókiosarát és eltávozott. Bumbó volt, az elcsapott néger vőlegény.

V. Herkulina jó tanácsai.

Meglehetősen későn ébredtem, ami nem volt nehéz, mert régi éjszakázó familiából származom. Herkulina bekopogott hozzám és együtt mentünk le a Carmen-kávéházba, amely ilyenkor délután reggeliző kávéháza a későnkelő artistanépségnek.

- Hogy is hívnak téged? - kérdezte „menyasszonyom”, miközben letaszított a torkán egy kávéba mártott félzsömlét.

- Kovács István.

- Ja igaz. Bocsáss meg, tegnap, abban a nagy szerelmi lázban, igazán nem is tudtam jól odafigyelni. Ne haragudj kérlek. És a foglalkozásod?

- Grafikus vagyok.

- Grafikus? Szóval az én kis vőlegényem grafikus? Miket meg nem ér az ember! De jó, hogy itt vagy most mellettem, te helyes kis grafikusom. Te! Tegnap, mikor kikémleltem az istállóba vezető bíborfüggöny résén, rögtön láttam, hogy Te vagy az én kicsike jövődöbelim. Tudod, egész életemben vágyakoztam az ilyen helyes kis sovány emberekre. Ne csudálkozz hát, hogy téged meglátni, megszeretni és vőlegényemmé tenni egy pillanat műve volt. S te mit érzel irántam?

- Én?

- Te, te! Te drága!

- Én, még semmit.

- Semmit? No jó, nem is érezhetsz, te kis buta, hiszen még meg sem csókoltál, át sem öleltél. Majd, ha megkóstolod a csókom ízét és átérezted egy szerető lélek fenséges szorítását, akkor majd tudni fogod, mi az, Herkulinát szeretni.

- S mondd, Herkulina, feltétlen muszáj az, hogy én a le vőlegényed legyek?

- Micsoda számár kérdés ez megint? Ezt is csak egy buta magyar kérdezheti! Örülj, hogy vőlegényemmé választottalak. Akár tetszik, akár nem, menyasszonyod vagyok! Megértetted?

- Meg.

- Ne mekegj, hanem csókolj meg gyorsan. Itt ezt a gödröt a jobb arcomon.

Meg kellett csókolnom a jobb arcán lévő gödröt a nyilvános kávéházban.

A szomszéd asztalnál a cirkusz zenekarának egyik trombitása ült és jóízűket nevetett magában a *Le Figaro* hasábjai közé bujva.

Pillanatnyi csönd. Később megint megszólalt Herkulina:

- Mi az, hogy grafikus? Én nem tudom, miféle foglalkozás ez. Csak egyet tudok, hogy nem neked való mesterség. Árt a tüdődnél. Jobban tennéd, ha bejárnál a déli cirkuszi próbákra és tanulnál valami hasznos, életrevaló dolgot.

- Például?

- Például olyasmit, amivel végigjárhatnád az európai városokat. Légtornászást, egy kis egyensúlyozást, vagy valamilyen groteszk akrobatatáncot. Az utóbbi nagyon jól pászolna sovány alakodhoz. Hallásod van?

- Van.

- Zenélni tudsz?

- Egy keveset hegedülni és gitározni.

- Látod, zenebohóc tanulmányokat is folytathatnál. Nekem most pár nap múlva, június elsején lejár a szerződésem a cirkuszban. Ha tudnám azt, hogy valami komoly, becsületes foglalkozásra rá tudnálak venni, elvinnélek magammal. Milyen szép is volna! Én mint Közép-Európa legerősebb asszonya, te pedig mint Közép-Európa legmulatságosabb zenebohóca egy és ugyanazon műsor keretében!

Egyszerre megszédültem az örömtől, mert arra igazán nem gondoltam, hogy pár nap múlva elseje és Herkulina szerződése lejár a cirkuszban. Tehát elsején legkésőbb megszabadulok ettől a szörnyűséges teremtménytől, aki, nem tudom, milyen bűvös, mágneses erővel tart fogva akaratom ellenére!

De Herkulina megszólalt:

- Igen, elsején mennem kellene a cirkuszból szerződéseim értelmében annál is inkább, mert írott megállapodásom a milánói Arénába szólít, de ezt az utóbbi szerződést letáviratozhatom és le is fogom táviratozni! És itt maradok! Ha törik, ha szakad, meghosszabbítatom pesti szerződésemet egy hónappal, mert legalább négy hetet veled akarok tölteni, te Drága!

És úgy belémcsókolt a Carmen-kávéház közepén, hogy a cuppanástól a kasszírnő ijedtében legurított három bádóg teáskannát a kasszáról.

Én is megrémültem a szerződésmeghosszabbítástól és rémületemben egy délutáni újság családirtásról szóló tudósításába temetkeztem.

VI.

Botránybafúlt birkózóverseny.

Május utolsó estéjén kirohant a cirkusz hátsó kijáratán Herkulina nagy lelkesedve, hogy várjak még egy kicsit, mert nagy újság van és emiatt az irodában van dolga.

Mindenki elment a cirkuszból. Még azok a fiatalemberek is, akik a ló után lapáttal és seprővel járnak, hogy a porondot egyenletessé tegyék.

Herkulina izgatottan, majdnem lihegve jött ki a hátsó kapun:

- Szerződésemet sikerült meghosszabbítanom. Szenzációs ötletem támadt. Amikor elmondtam pokoli tervemet, az egész igazgatóság nyakamba borult és rögtön kész volt a prolongáció. Holnap külön falragaszok fogják hirdetni, hogy közkívánatra maradok még egy hónapig. Most pedig, te drága, hisz úgyis a te kedvedért történt minden, szaladj tüstént a főpostára és adj fel dringendtvíratot a milánói Aréna igazgatóságának, hogy közbejött akadályok miatt nem jöhetnek.

Elmentem a főpostára és megszövegeztem a sürgönyt úgy, ahogy Herkulina kívánta, mert én egy becsületes ember vagyok, de ha becstelen lennék és szívem szerint cselekednék, azt táviratoztam volna, hogy lovas olasz csendőrség jöjjön sebtiben és vigye innen a sós Adriai tenger cápáinak gyomrába Herkulinát, Közép-Európa legerősebb asszonyát.

Visszajövet a főpostáról, elmesélte Herkulina, hogy azt sütötte ki, hogy ő és Bumbó, a néger, esténként birkózóversenyeket fognak rendezni. Ez még úgysem volt, hogy egy fehér asszony néger birkózóval mérkőzzék a nagy nyilvánosság előtt. Az igazgatóságnak tetszett az ötlet és ezért prolongálta Herkulina szerződését.

A plakátok szövegét magamnak kellett megfogalmaznom ilyenképpen:

MISSZ HERKULINA,
Közép-Európa legerősebb asszonya
és
BUMBÓ,
az afrikai Kongó állam bivalyerős néger birkózóbajnokának
MÉRKŐZÉSE
minden este pontban 9 órakor!

A szerkesztőségekbe személyesen vittem fel a meghívókat, a lapok hasábjait írtak előre és este csak úgy dült a nép a cirkuszba.

Megkezdődött a várva-várt mérkőzés. Herkulina és Bumbó kiálltak a porondra és farkas-szemtel néztek egymással. A közönség lélekzetviasszafojtva leste, hogy a hófehértestű óriás erőművész és a feketetestű izmos néger mint fognak összecsapni.

Az összecsapás megtörtént. Először a néger hentergett alul, azután pedig a néger kerekedett felül.

Erre felugrott helyéről az inspekciós rendőrtisztviselő és elkiáltotta magát:

- Ne tovább! Ezt a mutatványt nem engedhetem meg! Nyilvános helyen ilyen!

A cirkusz minden oldaláról rendőrök sereglettek elő s én magam is nyakon voltam csípve, mint a különös mérkőzést hirdető plakátok szerzője.

A főkapitányságra kísérték bennünket. Az egész éjszakát ott töltöttük. A főkapitányság örszobájában hárman ültünk egy hosszú padon. Jobbról Herkulina, középen Bumbó, a néger és balról én. Bumbó egész éjjel szemtelenkedett, rám morgott. Sőt egyszer rám is vicsorította a fogait.

Erre az arrasétáló rendőrellenőr úgy teremtette nyakon a néget, hogy csak úgy nyekkent a nyakcsigolyája.

- Nagy ellenszenvvel viseltetem a négeket iránt - magyarázta nekem jóakarattal az ellenőr, - mert szegény nagybátyámat, aki Afrikában, az idegenlégióban szolgált, egy este megvacso-rázták a hottentották.

Reggel egy rendőrfogalmazó elé vezettek bennünket, aki kihirdette, hogy Bumbó és én szabadok vagyunk, Herkulinát ellenben közszeméremcsértő birkózómutatványok által elkövetett kihágás címén kitoloncolják az ország területéről s mert igazolt legközelebbi szerződése Milánóba szól, az olasz határra viszik.

Elképzelhető határtalan örömöm és lelkesedésem. A rendőrség piszkos folyosójának kövezete fölé hajoltam és a hideg mozaikkockákat háromszor megcsókoltam.

VII.
A sógorok.

„Jól viseld magad! Minden lépésedről tudok!
Herkulina”.

Csak ennyi állott azon a levelezőlapon, amit Milánóból kaptam. Jóízűen mosolyogtam ennek a kövér erőművésznőnek hallatlan naivságán, aki többezer kilométeres távolságban is oly fölényes biztonságban tudja magát érezni férfi fölött.

- Jó, jó - mondtam magamnak, - majd jól viselem magam.

Máskor délig szoktam az ágyban henteregni, most azonban, hogy ezt a levelezőlapot hozta a postás, különös vágyat éreztem kiugrani nemcsak az ágyból, de a bőrömből is, hogy kétszeresen élvezhessem azt a szabadságot, amelyet akaratomon kívül, egy csöppet sem kedvemre való nő olyan otrombán elrabolt tőlem. Soha az életemben nem fogom tudni megérteni, hogyan lehetséges az, hogy egy fiatal férfi, akinek állandóan szebbnél-szebb barátnői és olyan kalandjai voltak, amelyekben tündöklő szépségű nők szerepeltek, miként jutott olyan fonák helyzetbe, miként vesztette el férfiúi ellenállóképességét, hogy egy ilyen terebélyes hús- és hajtömeg fenhatósága alá kerüljön, mint amilyen Herkulina.

Többet nem fog előfordulni.

Ezentúl majd uralkodni fogok magamon és másokon is és a legelső offenzívánál megteszem a szükséges elhárító mozdulatot.

Ebben a boldog tudatban öltöztem fel. Lenyeltem reggelimet és kimentem sütkérezni a Dunaparra, ahol már a szép hölgyek egész raja sétált gusztusosan megtisztálkodva, megfürödve, bekötnivizezve, friss fehérneműben, tiszta harisnyában. Déltájban mindig olyan jó szaga van a korzónak. Tiszta szaga. Az illatos fehérneműnek nem a parfümök adnak illatot, hanem a tiszta szappanos víz és a kékítő. De jó is tisztában lenni és másokat is tiszta ruhában érezni!

A korzón alig lehet látni csinos nőt egyedül. Még az a hölgy sem jár egyedül, aki erőszakkal keresi a magányt, mert óvatos macskaléptekkel feltétlenül somfordál utána egy férfi.

Sosem tudtam és sosem fogom tudni megérteni azokat a férfiakat, akik ismeretlen nők után mennek az utcán, vagy a korzón, kitartó szorgalommal. Ennek a szorgalmas, kitartó utánjárásnak a célját nem tudom megérteni. Mert vagy tisztességes az a hölgy, aki után megyek, tehát mint ismeretlent meg nem szólíthatom, vagy ha megszólítom, kaphatok olyan gorombaságot, amelyet csak zupás őrmesterek osztogatnak kaszányaudvarokon a frissen bevonult újoncnak. Vagy pedig tisztességtelen az illető hölgy, aki be van rendezkedve az uccai vagy korzói megszólításokra, az ilyenekkel szemben viszont szerény véleményem az, hogy szólítsanak ők meg engem és ne én őket.

De mit is töröm itt s hozzá ilyen haszontalan bölcsességeken a fejem, mikor én azért jöttem ki sütkérezni, hogy felejtsem el a Herkulínával való kellemetlen kalandomat.

Végigmentem a korzón. Utam Petőfi Sándor szobra mellett vitt el. Petőfi még mindig görcsösen tartotta kezében a papirost, mintha egy kötés Ganz-Danubiust szorongatna, pedig bizonyára versek vannak a tekercsre írva, versek, amelyekből a szegény, nagytehetségű költő nem tudott megélni, de a segesvári ütközet után annál több palotát vásároltak ezekből a versekből a kiadói és fejedelmi vacsorákkal ették tele magukat lelkes Petőfi-ünnepségrendezők a felszámított költségekből és befolyt belépődíjakból.

Petőfi szobrát valószínűleg az ellenségei állították oda a dunaparti sétányra, hogy ércbeöntve is szégyelje magát hanyag ruhaviselete, szétnyitott inge és nyakkendőnélkülisége miatt.

A nagy költő kecskeszakállának és borzas hajának búcsút intve, eltűntem a dunaparti korzóról az Erzsébet-híd irányába és nemsokára a Kossuth Lajos uccai kirakatokat nézgettem.

Egyszerre előttem terem suhogó nyári grenadinruhájában egy fejedelmi termetű nő.

- Szervusz, édes Pistám!

- Csókolom a kezeidet te drága! De szép vagy! De fiatal vagy! Sosem láttalak még ilyen ragyogónak!

- Hát te, hogy vagy? Kiszabadultál már abból a csúnya szanatóriumból?

- Ki, hála Istennek!

- Egy kicsit sápadt az arcod. De jól áll neked ez a sápadtság. Uri színt ad és nemes arcélt.

- Mit csinálsz?

- Céltalanul bolyongok. Jó, hogy találkoztunk. Ráérsz?

- Rá, akár egy hétig is.

- Akkor együtt ebédelhetünk és pár órát kellemesen együtt tölthetünk.

Ez az örömdetes párbeszéd köztem és a nyájas olvasónak egyízben már bemutatott dzsidás-főhadnagy elvált felesége között zajlott le. Miatta kaptam a tüdőcsúcshurutot, mert szerelmes voltam belé és éjszakánként órákhosszat ácsorogtam az ablaka alatt.

- Hová menjünk ebédelni? - kérdeztem a dzsidásfőhadnagynét.

- Sehová! - felelte egy goromba hang.

- Nagysád rögtön takarodjon haza! - harsogta egy még gorombább hang. Két nem valami finoman öltözött alak állt előttünk. Az egyiknek hosszúnyelű ostor volt a kezében.

- Nagysád, iszkoljon innen odább! - dörögte az ostoros.

Ekkor vettük észre, hogy a járda széle mellett közvetlenül egy óriási bútorszállító kocsi áll. Ennek magas bakjáról ugorhatott le és támadt ránk ez a két kocsiskülsejű alak.

- Pista, maga csak annyiban hagyja a dolgot? Miért nem vesz elégtételt? - kérdezte a dzsidásfőhadnagy felesége.

- Nagysád csak csukja be azt a kipirosított száját és ódalogjon el innét, amíg baj nem lesz - szólt az egyik fiatal kocsis, az ostornyelét kissé magasabbra emelve.

- De kérem... - mondtam én.

- Semmi, kérem!

- Rögtön rendőrért kiáltok!

- Próbálja meg, kap olyan pofont, hogy beleszédül! Nézze, beszéljünk okosan. Nem kell itt feltűnést kelteni az uccán. A nép rögtön összezsúrdul és ezt uraságod is, őnagysága is szégyelleni fogja. Legjobb lesz tehát, ha nagysád odábsomfordál, uraságod pedig szépen, engedelmesen velünk tart.

És már nyitották is ki a bútorszállítókocsi hátulsó ajtaját. Betuszkoltak a kocsi sötét belsejébe. Az ajtót rámríglizték, lelakatolták.

Mindez világos délben történt a Kossuth Lajos uccán. Szegény Kossuth Lajos, ha tudta volna, hogy így megtépázzák ezen az uccán egykor a személyes szabadságot, dehogy is engedte volna ezt az uccát magáról elnevezni!

Hallottam, amint a kocsisok a magas bakra feltápázkodtak. A két mecklenburgi ló elindult és a magyar történelem leghatalmasabb zsupkocsija a benne kuporgó fogollyal ismeretlen utakon lassan tovadöcögött.

Jó másfél óra múlva kinn az Angyalföldön, valahol a Szent László út környékén megállt a bútorszállítókocsi s engem, mint valami kis karcsú vitrint, a két bútorszállítómunkás előhalászott a sötétből.

Most már udvariasak voltak.

- Tessék parancsolni, kiszállni és velünk tartani.

Bevezettek egy piszkos bérházba. Hátralátottak egy ajtót és betuszkoltak. Ez olyan lakás volt, ahol a szoba és konyha egyben van. A szobában benn áll a tűzhely.

Bemutatkoztak.

- Hurka József vagyok - mondta az egyik.

- Hurka Mihály - mondta a másik, - az ön sógorai.

- Önök az én sógoraim? - kérdeztem csodálkozva. - Itt valami tévedés lehet.

- Ó, nem tévedés. Ön nem ismert eddig bennünket, de mi már régen nagyon jól ismerjük uraságodat.

- Honnan?

- A nővérünk, mielőtt elutazott volna, megmutatta nekünk uraságodat.

- S ha szabad érdeklődnöm, ki az önök bé nővére?

- Hurka Lina.

- Hurka Lina?

- Hurka Lina. Vagy, ha tetszik: Herkulina. Herkulesi erejéről könnyű volt ezt a szójátékot a családi név átgyűrásával megcsinálni. Herkulina, Közép-Európa legerősebb asszonya, a mi nővérünk. Pályafutása innen indul ki. A Szent László út környéke közel van a városligeti mutatványos-bódékhoz és cirkuszokhoz, sok cirkuszi alkalmazott is lakott a szomszédságunkban, ők ösztökölték az artistapályára, látván fiatal korában kifejlődött természetellenes erejét.

- Szereti magát németnek kiadni - jegyezte meg a másik testvér.

- Ez így szokás artistáknál, de különben sem ez a fontos, hanem az, hogy Lina megbízott minket, vigyázzunk uraságodra. Linát mi nagyon szeretjük. Nagyon jó testvér. Jó szíve van. Sokat keres. Ha munkanélkül vagyunk, állandóan támogat. De nemcsak mi szeretjük Linát és Lina minket, Lina még jobban szereti uraságodat. Nagyon a lelkünkre kötötte, hogy ha turnéjáról visszajön, uraságodra okvetlenül reflektál.

Azzal kituszkoltak az ajtón.

- Szervusz sógor! Aztán máskor jól viseld magad! - kiáltott utánam az egyik.

Megszámlálhatatlan köbméterekben kapkodtam a szabad levegőt, magamba és mint az őrült, vágattam a belső városrészek biztonságosabb kerületei felé.

Szép kis társaságba keveredtem...

VIII.

Zátonyra futott fatányéros.

Bérmunkás uccai legénylakásomra visszaköltöztem és nyolc napig nem mozdultam ki hazulról. Három éjszakán át bútorszállítókocsikkal álmodtam, amiknek szemük, szájuk, farkuk és feneketlen gyomruk volt. El is határoztam, hogy engem többé az uccán nővel nem fognak látni,

még ha a mesebeli királykisasszony kérne is fel arra, hogy a legközelebbi kalapüzletig elkísérem.

Nyolcadik nap este már nagyon úntam a dolgot. Mikor a lámpák kigyúltak, felöltözködtem és lelkemben egy csomó fájdalommal, hogy régi szép függetlenségem és szabadságom többé már nem az enyém, lementem az uccára. Soha életemben társaság után még úgy nem vágyódtam, mint most. Érdekes, a férfiak társaságát mindig úntam. Vagy azért, mert buta emberekkel nem tudok egy asztalnál ülni, vagy azért, mert a túlokos emberek még utálatosabbak. Folyton magukról beszélnek és nem hagynak szóhoz jutni.

Legjobb tehát a női társaság. A nőnek pár szép dolgot mond az ember. Minél okosabb a nő, annál könnyebb egy kis hízelgéssel elszédíteni. Innen van az, hogy birodalmakat kormányzó, nagyeszű asszonyok fejét parádéskocsisok el tudták csavarni, mert buta fejjel, vagy mondjuk szédült fejjel ők tudták mámorukban a legszebbet mondani.

Én is vágyódtam egy kis nő után, akivel minden nagyobb szellemi megerőltetés nélkül el lehetne egy kicsit tréfálkozni. De hol vegyem a nőt most rögtön? Esti félkilenckor. Esti félkilenckor, amikor mindehhez még az a súlyos kikötés is járul, hogy uccán nem szabad találkozni és még kevésbé végigmenni szoknyában járó kétlábú lénnel.

Ugy sosem volt még, hogy valahogy ne lett volna. Hiszem és bízom az állandó szerencsében, amelynek az utolsó pillanatban jönnie kell. Nem nagyon estem hát kétségbe, hanem nekivágtam a kivilágított uccáknak és félórai kóborlás után a Dunaparti Szálló halljában találtam magam.

Az egyik fonott karszékből háttal ült egy hölgy és angol lapot olvasott. Ahogy ülnek a nők, még hátulról is meg lehet tudni, hogy hány évesek. Nagyon tapasztalatlan férfi az, aki egy háttal ülő öreg hölgyet például fiatalnak néz. A csípő és a vállak hajlásában van valami fizikailag meg nem magyarázható delejesség. Ez a delejesség a fiatalság vonzó ereje. Ezt sem erőltetéssel, fiatalnak tettetéssel utánozni nem lehet.

Rögtön tisztában voltam azzal, hogy a háttal ülő és angol lapot olvasó hölgy csak egy fiatal, tetszetős teremtmény lehet.

Ugy is volt.

Óvatosan az újság elé kerültem. A hölgy felugrott. Majdnem nekem ugrott.

- Maga az, Pista? Hogy kerül ide, Pista? Üljön le már ide mellém, Pista!

Mialatt leülök, egy kis indiszkréciót követek el önagyságával szemben, holott ez egyáltalán nem szokásom. Önagysága férjes asszony. Egy kis neuraszténia és szívbillentyűrezgés miatt ugyanabban a szanatóriumban ápolták, ahol engem tüdőcsúcshurut miatt kezeltek. Egy emeleten, egy folyosón volt a szobánk. Nagyon összebarátkoztunk. Éjjel sem ő, sem én nem tudtunk aludni s ezért gyönyörű összeesküvést szőttünk. Mikor az ápolónők lefeküdtek és az inspekciós orvos lépteinek zaja is eltűnt a földszinttávolban, halkán kinyitottam szobám ajtaját és az ő ajtajához surrantam, amelyen kopogás nélkül benyitottam. Ő az ágyban feküdt. Én is leheveredtem, de csak a lábához, az ágy mellett, a földre, amelyre hazulról hozott fehér medvebőr volt terítve.

Igy elbeszélgettünk egész éjszakán át. Soha szerelemről nem esett szó köztünk, csak a mások szerelmeitől vagy a mi magunk régi vagy félig meglévő másirányú szerelméről. Csak egyszer esett meg, hogy lágy, fehér kezét melegebbe fogtam meg és megcsókoltam. Egy másik alkalommal pedig ő elaludt, miközben meséltem neki. Magam lusta voltam visszamenni a szobámba, ráhajtottam hát fáradt fejem leeresztett fehér, puha kezefejére és én is elaludtam.

Reggel félnyolckor vakító világosságban így talált ránk a főápolónő, aki akkorát nevetett ezen a furcsa elhelyezkedésen, hogy leszakadt a fehér kötény a válláról.

Nagyon természetes, hogy ilyen előzmények után egyikünknek sem volt kellemetlen a Dunaparti Szálló halljában való viszontlátás.

Leültem mellé és meg is jegyeztem mingyárt:

- Maga asszonyom, most szalmaözvegy. Angol lapot csak azért olvasott itt a hallban, mert kalandot kereset, lehetőleg egy külföldi úrral...

Fülig elvörösödött.

- Nem igaz, nem igaz, nem igaz s hogy mennyire nincs igaza, rögtön meglátja, mert magával fogok vacsorázni, magával, aki nem külföldi, hanem belföldi.

Két perc múlva már benn ültünk a piros selyemtapétás teremben.

- Mielőtt vacsorát rendelnék - mondta őnagysága, - ki kell jelentenem, hogy a vacsoraköltségnek reám eső részét én fedezem. Adja becsületszavát, hogy kiki a maga részét fizeti.

- Becsszavamra! Esküszöm!

Megesküdtem, bár az is előfordulhatott volna, hogy őnagyságának kellene fizetni mindkettőnk vacsoráját. Igazán nem találok ebben semmi különöset. Vannak ugyan másként gondolkozó férfiak, akik a világért sem tartják korrektnek, ha a társaságban lévő hölgy külön fizet magáért. Azt a férfit pedig pláne elítélik, aki vacsorát fogad el. A vacsorát a hölgy lakásán még megesszik, de egy nyilvános helyen fizetni a „lovagok” nem engedik. Én más nézetem vagyok. Előfordulhat olyan eset, hogy véletlenül összetalálkozom a nékem kedves hölgygel. Mindketten szeretnénk valahová betérni és fogyasztani, szóval, egymás társaságát élvezni. Nincs pénz nálam. Őnagyságánál ellenben van. Most mondjak valami hülye kifogást, hogy a nagynéném beteg, hirtelen meg kell látogatnom? Lemondjunk mindketten egymás társaságáról? Hát nem szebb, nem férfiasabb dolog mingyárt bevallani, hogy nincs pénz? Ha erre a hölgy meginvitál bennünket, nincs abban semmi szégyen.

Ha kedvesed moziba hív, ne mondd neki:

- Fáj a fejem. Bántja a szememet a mozivásznonra vetődött fény.

Mondd inkább így:

- Nincs egy vasam se. Nem mehetünk a moziba.

S örülj, ha erre őnagysága így válaszol:

- Van nékem, majd én megváltom a jegyet.

Mert ez a legnagyobb kitüntetés a férfi számára. Ezzel bizonyítja be a nő, hogy szeret téged és becsüli társaságodat.

Körülbelül ezt éreztem én is, amikor helyet foglaltunk a kis gömbölyű szépen terített asztal mellett, bár esküm ellenére is elhatároztam, hogy az egész vacsorát én fizetem, - mert van nálam elegendő pénz.

Fatányérost rendeltünk. Kettőnknek épp elég. Van rajta egy darab disznóhús, egy szelet borjúpecsenye és egy szelet marha.

Fejem elkábult az első pohár jéghideg sörtől. Mámorossá és hallgataggá tett az éhgyomorral lenyelt kesernyés ital. Beszélnem nem sokat kellett. Beszélt helyettem őnagysága eleget.

Nem tudtam, nem hallottam, mit beszél. Szörnyen ideges voltam. Furcsa gondolatok cikáztak fejemben. Ideges boldogsággal gondoltam arra, hogy ilyen szép asszony társaságában lehetek és mindarra, ami még ma kettőnk közt esetleg bekövetkezhetik.

Egyszerre azon vettem észre magam, hogy előbb említett idegességem nőttön nő. Hátul a fejemben olyanféle fájdalmat éreztem, mintha egy fél arasz távolságban elhelyezett két gombostű hegyével lassan szúrnának. Azt éreztem, hogy rossz helyen ülök. Felkeltem helyemről és átültem a szemközt levő székre.

Itt még nyugtalanabb lettem. Fejem és két szemem idegesen hordoztam körül. Semmit nem hallottam abból, amit szép asztaltársnőm beszélt. Mint a méh döngicsélése, olyan volt el nem álló fecsegése. Minél többet beszélt, annál idegesebb lettem.

Hirtelen, mintha szemhéjamat erőszakkal felpéckelték volna, szemeim kimeredtek egy szemközt levő sarokasztal felé, ahol két koromfekete szem parázslott. Nem láttam semmit, csak ezt a két fekete, tűzben égő szemet. Emlékszem, egyszer gyermekkoromban felriadtam álmomból és a szobában ide-oda szaladgáló két apró, imbolygó fényt vettem észre. A két apró fény egy darabig jobbra-balra futkározott, majd a levegőbe emelkedett és megállt egy helyben. Riadtan ültem fel ágyamban és a két apró fénypontra néztem mereven. A sötét szoba lassanként megvilágosodott előttem annyira, hogy kivehettem a bútorok körvonalait. Így bontakoztak ki annak a karosszéknak körvonalai is, amelynek karfáján mozdulatlanul gubbasztott egy hatalmas patkány...

Elállt a szívverésem. Éreztem, hogy elhalványodom és halántékomról a rémület verejtéke csorog le kétoldalt, amint a fényes étteremben most hirtelen megpillantottam két fekete, apró szemnek csillogását. Eszembe jutott gyermekkori éjszakám a patkány apró, égő szemével. S mint akkoron a sötét szobában az utálatos állat körvonalai, úgy bontakoztak most ki előttem a két fekete, fénylő szemhez tartozó test körvonalai is az étterem cigarettafüstfelhőjén át.

A két égő szemhez kreol férfiarca, fekete bajusz és göndör fekete haj tartozott. Először azt hittem, hogy tévedek, de aztán biztosan tudtam, hogy a két szem engem figyel. Önuralmam teljesen elveszett. Karom lelohadt, gallérom megszűkül.

Hozták a fatányérost. Szemem szerettem volna lesütni. De nem tudtam. Hiába erőlködtem. Farkasszemet kellett néznom a két patkányszemmel. Hangom berekedt. Lassan, mintha ég felé emelkednék, felkeltem székemről és így mondtam halkan:

- Fizetni...

Asztaltársnőm riadtan kérdezte:

- Pista! Az istenért, mi baja?

- Mennem kell... Hívnak...

Jött a fizető. Fizettem. Hogy mennyit és hogyan, ma sem tudom. Adtam-e borralalót vagy nem, ma sem emlékszem. Köszöntem-e asztaltársnőmnek vagy mint egy paraszt, köszönés nélkül távoztam, nem tudom.

Csak mentem, mentem kifelé és éreztem, hogy jönnek, jönnek utánam. Fekete szemek. Gyilkos, kétlábon járó, fénylő szemek követnek.

A keleti pályaudvaron, a pénztárnál mellettem állt a titokzatos férfi. Kreol arca merev volt, mint a viasz. Szemei égtek és a nézése mégis fagyasztó volt. Hogy hova és merre váltottam jegyet, nem tudom.

Arra emlékszem, hogy a kalauz mély álomból rázott fel. Fejem kábult volt.

- Tessék kiszállni - mondta a kalauz.

Mielőtt leszálltam volna, a kalauz összegöngyölt cédulát nyomott a kezembe.

Hideg volt az éjszaka. Az állomási épület sötét és üres. A vonat tovább ment. Egy bakter-lámpa kialudt és lőn olyan sötétség, amilyen körülbelül a világ teremtése előtt lehetett. Az összegöngyölt cédula a markomban hirtelen megszólalt:

- Bonts fel...

Gyufát gyújtottam és annak fényénél elolvastam:

Üdvözlét Herkulinától...

Valami húzott el az állomási épülettől. Elindultam és éreztem, hogy egy sötét falu gödrös-járdájú főuccáján járok.

Utánam könnyű léptek suhantak. Mind több és több halkan siető láb osont utánam. Mintha apró, gumitalpas cipőjű törpék szökellnének mögöttem és később közrefogva, mellettem.

Morgás... Egy morgás... Két morgás... Három morgás... Aztán csendesség... Csak a halk léptek... Négy morgás... Több morgás...

A hold kibujt a felhők mögül. Mintegy harminc, falubeli kutya kullogott utánam. Megálltam. A kutyák is megálltak. Megfordultam. A kutyák is megfordultak. Az egyik lábam előretettem. A kutyák is léptek egyet. Megálltam. A kutyák is megálltak.

Futni kezdtem. Erre, mint ezer harsona, felzendült a kutyakoncert. Üvöltés, ugatás, morgás, dühös fogcsattogtatás.

Szaladtam vissza az állomási épülethez. Épp jókor. Mert vonatjelzés volt. Dübörögve már jött is a vonat ellenkező irányból. A vonat sárgászöld szeme folyton felémnézve közeledett.

A vonat megállt. Felugrottam.

- Pestig egy jegyet! - mondtam a kalauznak lihegve.

Még akkor is lihegtem, pedig legalább félóra telt el azóta, hogy felszálltam és a kalauz előkerült.

Reggel volt, mire a vonat befutott a keleti pályaudvarra. Kocsiba ültem és hazahajtottam. Egyenesen be az ágyba. Két hétig feküdtem. Három napig olyan magas lázam volt, hogy nem is voltam eszemnél.

Az ágyban napokig gondolkodtam, hogy hol és merre jártam azon az emlékezetes éjszakán. Ma sem tudom.

Mikor felépültem, délelőtt sétálni mentem. Sétaközben egy körúti kövér hirdetőoszlopon felfedeztem a titokzatos kreolarcú férfit két villámló szemével, amint a járókelőket nézte egy plakátról mereven.

„Este a cirkuszban látható... Mr. *Smith*, a világhírű hipnotizőr...”

IX.
Az élő plakát.

Piktor vagyok. A festett és utánnyomott képek, bármily szörnyűek legyenek is, nem nagyon szoktak izgatni. Ez a Szvengáli-fej azonban, amely minden hirdetőoszlopról rámvillogtatta gyilkos szemefehérét, kicsit kihozott a sodromból. Ezerszer megfogadtam, hogy a járdán

haladva mindig a kirakatok felé nézek és sohasem a kocsit felé, ahol a hirdetőoszlopok sűrű egymásutánban állodogálnak. Hiába volt minden fogadkozás. Valami ellenállhatatlan, megmagyarázhatatlan kényszer a fejemet a kirakatok látnivalóiról a hirdetőoszlopok felé csavarta és szemeim minduntalan a hipnotizőr kellemetlen arcával és éles tekintetű szemével találkoztak.

Ökölbesorítottam két kezem és ajkamba harapva önuralmat erőszakoltam magamra. Erős leszek. Küzdeni fogok a plakát varázsa ellen. Ezt másként el nem érhetem, a kellemetlen hipnotizáló szemektől másként nem szabadulhatok, csak úgy, ha utamat nem a körúton, hanem az azzal párhuzamos mellékúccán folytatom tovább.

A legközelebbi uccakereszteződésnél letértem a járdáról és befordultam a mellékúccába, hogy onnan a körúttal párhuzamos uccába térek. Már ott is voltam. A lélekzetem hirtelen elállt. A föld dübörgött, mintha földrengés lenne. A dübörgés mind közelebb jött és a legocsmányább, legiszonyatosabb szörnyeteg, hatalmas bútorszállítóközi görgött felém félelmetesen. Pillanatnyi lélekzetelakadás, aztán egy merész hátraarc és futás a mellékúccából ismét ki a körútra, ahol egyszerre négy hirdetőoszlopról villogott felém a hipnotizőr gyilkos tekintete.

Az uccán valami történhetett. Az emberek ott álltak a járda szélén és az úttest felé figyeltek, amelyen egy másik, hatalmas bútorszállítóközi közeledett.

Rémületes volt!

A bútorszállítóközi eleje, hátulja és két hosszú oldala a hipnotizőr Szvengáli-fejével volt beragasztva. A bakon Herkulina két fivére ült. A bútorszállítóközi fantasztikus zenélő-órához hasonlított. Belsejében fúvós zenekar játszott.

Valami engem is a járda széléhez húzott. Nézem a különös kocsit. A két fivér nem látott meg. A bútorközi továbbgördült, csak a zene zümmögött, amint eltűnt a távolban. A járókelők is mentek az útjukra. Csak én álltam ott még mindig némán, tétován, amíg egy kéz nem nehezedett a vállamra.

Hátranéztem.

A hipnotizőr volt...

Németül szólított meg.

- Bocsásson meg, hogy múltkor kellemetlenséget okoztam önnek. Kénytelen voltam önt felparancsolni az asztal mellől és kiparancsolni a teremből. A vonatra való felerőszakoltatás és éjszakai utaztatás csak büntetés volt feledékenységéért.

- Miféle feledékenységért?

- Ön megfeledkezett arról, hogy menyasszonya van! Herkulina önagysága általam küldi önnek ezt a jegygyűrűt. Parancsát és akaratát is közvetítem. Azonnal fel kell húznia az ujjára.

Átadta a gyűrűt. Felhúztam. Ugy rémlett, mintha két-három járókelő figyelmessé lett volna a jelenetre.

- Óva intem önt attól - folytatta a hipnotizőr, - hogy ez a karikagyűrű még véletlenségből is lekerüljön a kezéről! Most pedig figyeljen ide. Kedves menyasszonya, Herkulina, azt üzeni önnek, hogy mutatóványaímnál legyen segítségemre a cirkuszban. Estére el fog jönni... a cirkuszba...

- Nem érek rá ma este.

- Dolga van?

- Igen.

- Mi?

- Egy kis akvarellt kell befejeznem.

- Nézze, barátom, én nem vagyok buta ember. Eleget fordultam meg művészek közt. Jól tudom, hogy piktor nem dolgozhat lámpafény mellett.

- Én már megszoktam.

- Majd fel fog kelni korábban.

- Aztán meg - szabadkozom, - randavum is van.

- Kivel? Nővel vagy férfival? Nővel nem lehet, mert önnek menyasszonya van. Ha pedig férfival van randevúja, azt lemondhatja. Ön el fog jönni a cirkuszba! Megértette?

- De...

- Semmi kifogás! Herkulina így kívánja. Én pedig így parancsolom! Megértette?

Két szeme mélyen rámszegeződött.

- Igen. Ott leszek.

Lehúnytam a szemem. Mire újra felpillantottam, már nem volt ott.

Körülbelül másfélóra telt el, mire egészen magamhoz tértem.

Céltalanul sétáltam az utcákon. Azon gondolkodtam menetközben, hogy milyen sokféle rejtelemmel van tele az élet. Velem mindig egészen különleges dolgok történtek. Lehet, hogy másokkal is történnek megmagyarázhatatlan rejtélyek, hiszen minden ember élete külön-külön egy-egy regény. Csak nem mindenki tudja sajátmagán megfigyelni, hogy ő tulajdonképpen egy regény élő hőse.

Milyen különös, milyen csodálatos regény ez a Herkulinával való ismeretségem is. Ha annak idején nem a Városligetbe megyek ki, sosem kerültem volna a cirkuszba. Most nyugodtan élhetnék.

Aztán elgondolkodtam a nemzetköziségről. Három fajtája van az emberiségnek, amelyik, bármely nemzet fia legyen is, összetart: a szocialista, a jezsuita és az artista.

Herkulina, a világhírű artistanő, bajban van. Beleszeretett egy magyar grafikusba. Hivatása külföldre szólítja. Szerelmesét messzi országból kormányozza. Más nő hatalma rögtön véget ér, ha a férfi szoknyatávozásán kívül került, ő több ezer kilométerről is szemmel tartja szíve választottját, mert az artistaság nemzetközi foglalkozás, az artisták összetartanak, segítik egymást.

Éreztem, hogy el vagyok veszve. Ma egy hipnotizőr figyel, holnap egy zsonglőr fog kordában tartani Herkulina önagysága megbízásából...

Éppen a főkapitányság épülete előtt gondoltam erre. Befordultam a kapun.

Öt perc múlva már ott álltam egy rendőrtisztviselő előtt.

- Uram, én nem értem ezt - mondta a rendőrtisztviselő, - magyarázza meg világosabban. Erőszakkal nem lehet egy felnőtt embert vőlegénnyé tenni.

- Pedig úgy van - bizonygattam.

- Szeretném én azt látni, hogy engem akaratom ellenére arra kényszerítsenek, hogy jegygyűrűt húzzak az ujjamra.

- Mégis megtörtént. Mert hipnotizáltak. Hipnózis alatt állok. Hipnózis útján kényszerítenek, hogy ma este menjek ki a cirkuszbá és legyek médium a hipnotizőr mutatványainál. Utóvégre ismertnevű grafikus vagyok. Ilyen szégyennek nem lehetek az áldozata!

A rendőrtisztviselő csöngetett,

- Küldje fel az inspekciós rendőrorvost, - adta ki az utasítást.

A rendőrorvos megjelent.

- Ez az úr - magyarázta a rendőrtisztviselő a rendőrorvosnak, - azt állítja, hogy hipnózis alatt áll. Hipnotikus úton kényszerítették arra, hogy jegygyűrűt fogadjon el és az ujján viselje.

Az orvos hozzámlepett. Államat felpéckelte. Fejemet két tenyere közé szorította. Pupilláimat nézte hosszasan. Aztán rámfujt és így szólt:

- Szó sincs hipnotikus hatásról. Ha a panaszos hipnotizálva volna, nem jöhetett volna ide azzal a panasszal, hogy őt hipnotizálták. Beteges, neuraszténias képzelődés az egész! - Aztán felém fordult és azt mondta:

- Fiatalember, menjen haza szépen, feküdjön otthon sokat a hátán és tegyen a fejére hideg borogatást.

- Félek, hogy agyonvernek az artistanő fivérei...

A rendőrtisztviselő megnyugtatót:

- Ha önt agyonverik, a bűnösök meg fogják kapni méltó büntetésüket!

X.

Kis levélke.

A posta levelet hozott. Olasz városka postabélyegzője rajta. Felbontottam.

„Édes egy Szerelmem!

Tudom hogy neheztelsz rám mert nem írtam edig neked te aranyos kis Pimpilim. Inen röktön leszerszöttetek egy másik cirkuszbán és most it jádzok. De jádzás közben fojton rád gondolok, mert bizonyára szomorú vagy távolétem miatt.

Alikha hiszem, hogy tél előtt hazajusak, mert sok impreszárió legyezskedik körülötem és nagyon kecsektető ajánlatokkal halmozák el a te Herkulinádat. Herkulina azonban ara is gondol, hogy jó volna már hazamenni és pusizni az ő kis vőlegényét.

Ne féljél kicsikém, nemsokára otthon leszek. Veszek egy kis föltcintes házat és aban fogunk keten lakni és boldogan turbékolni mint a galambok.

Elis határozta magamban hogy töbet nem csinálom aszt a bolondcságot hogy egész éven át jádzam. It azt kívánták hogy még nagyobb súlyokat emeljek össze is veszem emiat a direktoral meg montam neki hogy frász a pofájába.

Te látál engem hát nem elég nagy az a legnagyobb súj amit emelek? Volt it egy férfierőművész az sem tuta joban emelni én sokkal hosszab ideig kitartotam.

Birkózás miatt it is nagy botrán volt. It nincsenek rendőrtisztviselők nem azok akadályoszták meg a birkózást, hanem mikor az az andaluziai birkózóbajnok először letepert, a közönség elkezdett piszegni és fütyülni.

Nagyon fáj nekem hogy edig ojan elenszenvel találkoztam, mert ha egycer is sikerülne ijen birkózóversenyen hogy nő létemre, egy férfit tudnék leteríteni, egyceriben a lekeresettebb artistanők sorába emelkednék és ojan nagy gázsival szerzőtetnének, hogy pár hónapos tura után egész évre volna pénzünk és neked se kelene többet a festészetel kínlódni, hanem te minden idődet nekem szentelhetnéd és a jövőben elkísérhetnél engem mindig a külföldi útakra is.

Ojan rossz így egyedül, hogy ki nem mondhatom. Fojton atól félek, hogy te elhagyc engem épen ezért ne csodálkozáj azon hogy gondoskottam akik rád vigyáznak és megakadályozák, ha téged valami csúf nő elakarna tőlem csábítani.

Jaigaz most jut eszembe, majd elfelejtetem, pedig főként ezért irtam eszt a leveletem, erigy gyorsan a Bumbó négerhez mond hogy én kültelek.

Legjobban megtalálod, ha előb felmész a Dajcs artistaügnökhöz ő biztosan tuggya a lakása címét. Lehetőleg korán reggel menyj el hozzá mert akkor még alszik. Rászd föl, nagyon nehezen ébred és mond meg neki hogy aszt a rózsaszín selyem harisnyakötőt, amit kölcsönattam neki, azonnal adgya vissza, csak mond, hogy én kültelek és ha erre aszt felelné hogy nincs, csak mond aszt hogy én montam, hogy ha hazajövök úgy ráverek a csempe szájára hogy három foga röktön kiesik, ere biztosan előfogja adni a harisnyakötőt, amit csak pár napra attam neki kölcsön.

Okvetlen elmenyj hozzá, röktön, hogy eszt a leveletem megkaptad és tartsd magadnál a harisnyakötőt, majd a fivérem valamejik elfog hozád meni a strumpfpándlimért. Juj, hogy utálok ezeket a fekete férfiakat, nemcsodálom, hogy Amerikában fojtonos négerüldözések vannak, csak téged szeretlek te drága kicsi kis Pimpilim. Alig várom már, hogy keblemre szoríthassalak.

Bocsás meg, ha netalán hejesírási hibák volnának levelemben de nagyon sietem és nem volt időm kijavítani őket.

Sokszor csókol

Herkulina."

A levelet ezer darabra téptem szét.

XI.

A császár kalandja.

Ez egy színdarabnak a címe, amelynek premierjére jegyet váltottam. Ha az ember ideges és haragos, legjobb, ha színházba megy. Igazán nem tudtam, hogy bemutató van. Nem is néztem a színlapot. Csak mentem a pénztárhoz egyenesen, ahol a cvikkeres és bajuszos pénztárkisszony fitymálólág nézett rám, amikor meghallotta, hogy az öt perc múlva kezdődő premierre akarok jegyet. Azt hitte, hogy a jövőheti előadások valamelyikére kívánok elővételben jegyet fogyasztani. Mikor megmondtam, hogy nem is tudtam semmit arról, hogy ma premier van, dühösen elkiáltotta magát:

- No de a műveletlenségnek ilyen fokát!...

És haragos szempillantásokat vetve rám, leeresztette a pénztár ablakát, amely akkorát csattant, hogy majd kettérepedt az üveg rajta.

A véletlen szerencse fiatal leányt sodort a pénztárfülke elé, aki pityeregve kocogtatott be az ablakon.

- Mi tetszik? - kérdezte dühösen a pénztároskisasszony.
  - Meghalt a nagynéném, szeretném, ha visszavenné nagysád ezt a földszintes jegyet.
  - Hogyisne! - felelte a pénztárosnő és ismét lecsapta az ablakot.
- Még hallatszott, amint belül gorombán morogta magában:
- Pont premierkor jut eszébe a nagynénjének meghalni! No de ilyet!
  - Átveszem a jegyét, kedves kisasszony. Mennyi jár érte.

Megmondta az összeget.

Kifizettem. Átvettem a jegyet. Megemeltem a kalapomat.

- Fogadja részvéteimet, kisasszony...
- Ó, köszönöm - szólt hálásan és meghatottan.

A gyászbaborult unokanővér eltávozott s én éppen be akartam menni a jeggyel, amikor utamba állt egy sánta ember.

- Miért nem tőlem tetszett jegyet venni? Olcsóbban adtam volna. Ön dupla pénzt fizetett annak a veszedelmes jegyüzérnek. Tudja uraságod, hogy hány nagynénje hal meg neki egy esztendőben? Pont ötször annyi, mint ahány premier van.

- Mit törődöm én ezzel, - feleltem bosszúsan és bementem a nézőtérre.

A függöny felgördült.

Szín: Templom előtti tér. A fiatal királykisasszony udvarhölgyei kíséretében a délelőtti misére megy. Belülről halk orgonaszó hallatszik. A fiatal császár, aki a szomszédos országból váratlanul érkezett, udvari tanácsosai társaságában, megáll a templom előtt. Az udvar és a császár azon tanácskozik, hogy a templomnak sötét sarkában fognak észrevétlenül elhelyezkedni. Az ifjú császár onnan fog gyönyörködni a fiatalságában pompázó királykisasszony finommeteszű arcában, arany hajában, tündöklő szemében és ígézően karcsú termetében.

- Uram, császárom, - szól az egyik tanácsos, - te még nem láttad a szépséges királykisasszonyt. Jól megnézed magadnak előbb és ha megtetszett néked, csak akkor fogod megkérni a kezét. De előre is biztosítalak, hogy ilyen fejedelmi szépséget még nem láttál életedben.

A császár és kísérete a templom kapujához vezető széles lépcsőkön mennek felfelé, amikor a templom bejárata mellett kérő kezét előrenyújtó, rongyokba öltözött koldusasszony hirtelen megmozdul és előre lép.

- Adjatok neki egy aranyat! - szól a jószívű császár és az egyik udvari ember már a markába is nyom egy csillogó tallért.

A koldusasszony büszkén hátraveti fejét és az imént kapott aranyat megvető mozdulattal a császár lábaihoz hajítja.

- Vidd nyomorult ajándékodat! Könnyű néktek, gazdagoknak, alamizsnát adni, de nehéz a nélkülözőknek, akik szájuktól vonják meg a falatot, amikor jótékonytságot cselekszenek!

- Szerencsétlen! Nem tudod, ki előtt állsz? - kérdi az egyik megriadt udvari ember.

- Nem! De nem is érdekel!

- A császár!

- Mit bánom én! A korona és a palást alatt gyalgó ember szíve dobog! - feleli a rongyokba öltözött koldusasszony.

- Igen, de övé a hatalom!

- Nem igaz - szól a rongyos koldusasszony, - a hatalom a mienk, asszonyoké! Mi nem országot kormányozunk, mi a világ urai vagyunk!

- Félre! Menj az útból, rongyos! A császár a templomba akar menni!

A rongyos koldusasszony elállja a templom bejáratát. Karját előrenyújtja.

- Megtiltom!

- Ki vagy te? - kérdi a fiatal császár visszahőkölve.

- E perctől kezdve én vagyok a te parancsolód - feleli kiegyenesedve a rongyaiban reflektor által megvilágított és megszépült nem éppen fiatal koldusasszony.

A császár lassan visszatántorog a lépcsőkön és egész kíséretével eltávozik, a koldusasszony mereven áll a templom lépcsőinek legfelső fokán, a függöny óvatosan leereszkedik, vége az első felvonásnak és az első sorokban több ember elordítja magát:

- Szerző! Szerző!

A szerző kijön és többször meghajtja magát. Vastag, keretes pápaszem, nyírott bajusz, hosszú lábszáruk, fehér mellény, rövidszárnyú frakk. Ez a szerző.

Második felvonás. A koldusasszonyt a császár parancsára rongyaiból kivetkőztetik, illatos fürdőben lemosdatják, testét rózsajázzal bekenik és rizsperlezzik. Szép ruhába öltöztetik. Mikor egészen kész, lakáj jelenti:

- Itt a császár!

A császár belép.

A koldusasszony megsimogatja a császár fiatal arcát.

- Milyen szép, milyen nemes az arcod! Megérdemled, hogy szeresselek!

A császár kezét csókol a koldusnőnek.

- Milyen nemes a külső! - mondja a császár, - bizonyos, hogy előkelő a származásod.

- Ó nem! - Én csak egy egyszerű asszony vagyok. Még a többinél is egyszerűbb. Koldusasszony. De ereimben az asszonyok vére csörgedezik, az az asszonyvér, amely világot, évszázadokat, évezredek ural. A ti véretek más vér. A tiétek rabszolgavér még akkor is, ha koronát hordotok.

- Asszonyom, mennem kell!

- Hová?

- Meg kell kérnem a királykisasszony kezét.

- Nem, ne menj, nem engedlek, kérlek, könyörgöm néked, maradj még, csak egy kicsit, mehetsz holnap vagy holnapután, csak most ne menj, mert meghasadna a szívem.

A császár és a koldusnő elfújják a villanyt, mire a függöny gyorsan legördül.

A szerző virgonc léptekkel jön ki meghajolni. Ha tudná, hogy mi vár reá holnap, nem mosolyogna.

Harmadik felvonás. A függöny felmegy. A koldusnő, régi koldustársaival és kültelki csöcseléből kikerült barátaival szövetkezve, ellopatja a várból a császárnői koronát és palástot. Tükör előtt áll és a császárnői koronát próbálgatja, amikor a császár benyit. A fiatal császár megrendül.

A koldusnő látván a császár felindulását, így szól:

- Ne ijedj meg, visszaadom a koronát. A paláستtal együtt visszajuttatom oda, ahonnan elvittem. Csak egyszer kívántam életemben fejemre tenni a legkívánatosabb fejdísz, amelyről még álmodni sem mertem azelőtt soha. Ne félj, császár, a te koldusnőd visszaad néked mindent. A császárnői koronát, a császárnői palástot. Menj a királykisasszonyodhoz, visszaadom nyugalmadat, szabadságodat!

A koldusnő elrohan. Szín elsötétül. Színváltás. Az elsőfelvonásbeli templom. A templomajtóban ismét ott koldul koldusrongyaiban a régi koldusasszony.

A császár álruhában a templom lépcsőire lopózik.

- Nem tudlak így nézni! Ezekben a rongyokban! Jőjj velem!

- Megyek! De csak egy feltétellel! Ha én leszek a császárné!

- Az vagy! - kiáltja a császár és szenvedélyesen borul a koldusnő lábai elé.

A koldusnő kiegyenesedik és fejedelmi gesztussal, gögösen mondja:

- Ezt akartam! Jaj annak a férfinak, akire mi, asszonyok, szemet vetünk! Az asszony az úr, a férfi: rabszolga!

Függöny. Taps. Közönség szétoszlik. Mindenki hazamegy, csak én állok dühösen a színházi kiskapunál. Akárhányszor egy férfi szaladt ki a lépcsőn, mindannyiszor beleköptem a tenyerembe, mert azt hittem, hogy a szerző jön ki a színpad felől és lepofozhatom fejről a kalapot.

A portás megmondta a lakáscímét: Harmadik kerület, Mák ucca nyolc.

XII.

A szerző lakásán.

A *császár kalandja* című színdarab szerzője tényleg a harmadik kerületben, Mák ucca nyolc szám alatt lakott. A Statisztikakertnél kellett leszállnom a villamosról és kacskaringós rózsadombi uccákon felkapaszkodnom, mire a Mák uccába és a nyolcas számú villa emeletére jutottam másnap délelőtt.

Az előszobában csokrok, babérkoszorúk és szalagok heverték az asztalon.

- A szerző úr még alszik, mert a bankett sokáig tartott az éjjel - mondta a szobaleány.

- Csak keltsék fel! Nagyon sürgős az ügy!

- Szabad a névjegyét kérnem, hogy bejelenthessem.

- Nem vagyok sem vigéc, sem gróf, hogy névjegyet hordjak magamnál. Az ábrázatom a névjegyem, amelyről már messziről látszik, hogy Kovács István grafikus vagyok.

- Ó, kérem, rögtön bejelentem.

Meglehetősen sokáig kellett várnom, amíg végre kinyílt az egyik ajtó és a szobaleány kiszólt:

- Tessék parancsolni besétálni.

Az írószobába tessékelt. Itt is ültem egy negyedóráig, mire lila pizsamában megjelent a szerző.

- Kovács István grafikus vagyok.

- Nagyon örvendek. Ugyebár, ha nem csalódom, ön lerajzolni jött engem?
- Nem éppen. Inkább a tegnap este bemutatott *A császár kalandja* című színdarab miatt.
- Ugy? Talán a kiadó küldte, hogy a könyvalakban megjelenő nagysikerű darabom címlapját velem megbeszélje?
- Nem. Véleményemet jöttem megmondani.
- Véleményét? A reggeli lapok agyondícsérték a darabot.
- Én nem dicsérni, temetni jöttem.
- Kit?
- Önt, tisztelt szerző! Ön egy nagy marha ugyanis! Az andaluziai ökrök önhöz képest kiváltságos langeszek és egetverő tehetségek.
- De miért e felháborodás?
- Nézze uram, én azért jöttem ide, hogy önt megsértsem. Tegnap este szerencsétlen sorsom a színházba sodort, ahol éppen az ön darabjának premierje volt. Sok sületlenséget, marhaságot láttam már életemben, de ilyet meg soha.
- Ez lehet az ön privát véleménye. Önnek, mint nézőnek, joga van belülről olyan véleményt alkotni darabomról, amilyet akar. Edzett szerző vagyok, aki a rossz kritikára is el van készülve. Igazán nem tehetek róla, hogy önnek nem tetszik a darabom.
- Nézze kérem, nekem a darab ellen semmi kifogásom. Én azért jöttem ide, hogy önt a tegnap este elkövetett bűncselekményért felelősségre vonjam. Én meghallgattam az ön három felvonásba öntött pizsok förmedvényét, most hallgasson meg engem is! Ha ön, mint szerző, azt követeli a hallgatóságtól, hogy hallgasson, most kutyakötelessége meghallgatni, hogy mi a véleménye a hallgatóságnak.
- Csupa fül vagyok.
- Nézze, szerző úr, velem ne élcelődjék. És ne figyelmeztessen a füleire. Nagy, szétálló számárfüleit már volt szerencsém tegnap is láthatni, amikor felvonásvégeken a rokonsága tapsaira frakkban megjelent a függöny előtt.
- Nemcsak a rokonság tapsolt...
- Én nem tapsoltam, azt tudom. Olyan vadszamárnak, mint ön, nem szoktam tapsolni.
- Sérteget?
- Igen! Sértegetem! Azért jöttem, hogy megsértsem. Vérig akarom önt sérteni! Megértette!
- De miért?
- Mondja, szerző úr, ön meggyőződésből írta a darabjában azt, hogy az asszonyok diadal-maskodnak azon a férfin, kit maguknak kiszemelnek?
- Igen.
- Szóval, ön azt hiszi, hogyha, például, engem akar egy asszony, akit én nem akarok, a végén mégis ő győz?
- Igen.
- Ezt akarta darabjában is kifejezni?
- Igen.

- Nos, vegye tudomásul, a legnagyobb szemtelenség, a legnagyobb arcátlanság illet írni!
  - Miért?
  - Mert ez megbecstelenítése a férfinemnek! Férfi nem írhat illet férfitársairól! Ön nem férfi! Ön egy hitvány, gyöngé báb!
  - No, és?
  - Ezenfelül szemtelen fráter! Tekintse magát az összes férfiak nevében arculütöttnek. Most pedig, állók rendelkezésére! Megnevezheti segédeit!
  - Nézze, uram - szólt a szerző, - én nem párbajozom. Ellensége vagyok mindennemű fegyveres elintézésnek. Ön megsértett becsületemben, a járásbíróshoz fordulhatnék, de, mert tanúk nélkül történt a sértés, feljelentést nem teszek. Nem szeretek korán kelni és folytonosan elnapolt tárgyalásokra járni.
  - Uram, követelem, hogy fegyverrel intézzük el ezt a kérdést. Azt a gyalázatot, amelyet ön a tegnap este bemutatott darabjában az egész férfinemre rákent, csak vérrel lehet lemosni!
  - Nézze, Kovács úr, én úgyis tudom, hogy magát a színház direktora heccelte fel. Párbajba akar beugratni, hogy a lapok megírják és ez újabb reklám legyen a darabnak. De én nem ugrom be!
  - Nem ismerem a színigazgatót. Sosem beszéltem vele. Feldühödve, színtiszta meggyőződéssel jöttem ide és addig nem megyek el, amíg határozott ígéretet nem kapok, hogy ön meg fog velem szabályszerűen verekedni.
- A szerző elgondolkodott. Miközben gondolkodott, nyílt az ajtó és belibbent egy vörösrú sárkány, sötét pongyolában. A szerző felesége.
- Csak verekedj meg, édesem - bízta a férjét, - huszonötöl többször fog menni *A császár kalandja*, ha híre terjed, hogy párbajoztál.
  - Nagyságos asszonyom, távozzék - mondtam nyersen, - ne avatkozzék a férfiak dolgába!
- A szerző neje eltűnt. A szerző nagyot sóhajtva megszólalt:
- Nem bánom. Legyen párbaj. Egy lukkal több a hűvösvölgyi levegőbe, vagy kevesebb, igazán nem számít.
  - Téved, uram, ha azt hiszi, hogy ezt a komoly ügyet pisztolypárbajjal el lehet intézni. Persze, könnyű volna a megoldás. A színpadra szemtelenül odaállított asszonyfigurával meghurcolni és megalázni az egész férfinemet, utána pedig fűrészpörrel töltött puskával levegőbe lövöldözni! Nem! Nem! Vér fog folyni, szerző úr! Piros vér! És pedig vagy az ön vére, vagy az én vérem!
  - Muszáj?
  - Igen! Muszáj!
  - És, ha nem?
  - Ha nem ad elégtételt, nyilatkozatot fogok közzétenni és kiplakatirozatom, hogy *A császár kalandja* szerzője gyáva fráter!
  - Milyen fegyverrel óhajtja a párbajt?
  - Karddal!
  - Ugyebár könnyű karddal és bandázssal?

- Hogyisne! könnyű volna egy kis kardvágással megúszni a világ valamennyi férfiának becsmérést. Nem uram, nem! Ön téved! A párbaj a legsúlyosabb feltételekkel, nehéz lovassági kardokkal, bandázs nélkül, végkimerülésig, végkimerülés esetén félórai pihenéssel és új összecsapásokkal, teljes harcképtelenségig fog lezajlani!

- Akkor a párbajból nem lesz semmi!

- De igenis, lesz! - szólt a vörösrú, sötétzöldpongyolájú feleség, aki hirtelen ismét megjelent az ajtóban.

- Hogyan kívánod, édes? - kérdezte a szerző.

- Nehéz lovassági kardokkal, bandázs nélkül - mondta a feleség a legnagyobb lelki nyugalommal és eltűnt az ajtóban.

- No, mondja - kérdezte a szerző, - nincs úgy, ahogy a darabomban megírtam? Asszonyok uralkodnak felettünk. A férfiak ereiben folydogáló vér csak hitvány rabszolgavér... Nevezze meg segédeit. Én is megnevezem az enyéimet...

- Ajánlom magamat...

- Szolgája!

XIII. A párbaj.

Dr. Szerb Tivadar, az országoshírű párbajszakértő vette kezébe a lovagias affér ügyvezetését. Az összeült segédek egyöntetűen megállapították, hogy felindulásom és felháborodásom jogos volt, mert egy rámerőszakolt szerelem hatása alatt állok, szabadulni szeretnék egy veszedelmes nőtől, aki kivetette rám a hálóját és a „A császár kalandja” azért hozott ki a sodromból, mert a szerző azt bizonyítja benne, hogy az asszonyok akarata elől a férfinak nincs menekvése.

Dr. Szerb Tivadar, a párbajkódex legnagyobb európai tudósa, leszögezi a tényt, hogy fellépésem bátor, az ellenfélnek a saját lakásán való megsértése hősies volt, mert a színpadi kiskapuban a várakozás az elégtételvézésért hiábavalónak bizonyult.

Dr. Szerb Tivadar a segédekkel megállapodott, hogy ezt a lovagias ügyet csak vérrel lehet lemosni. A szerző csak vérrel moshatja le a darabja színlapjára esett mocskot, én viszont szintén csak vérrel moshatom le azt a sok szennyet, amit a szerző a darabjában a világ összes férfiára hajigált.

Montecucolli vívómester lovagtermében gyülekeztünk össze másnap délután. Vívni nem tudok. Montecucolli lovag egy külön kis teremben vívóleckét adott nekem.

- Folyton az ellenfél szeme közé kell nézni! - magyarázta a vívómester.

- A fülét kell levágni, mert az áll ki legjobban - bízott dr. Szerb Tivadar, a vezető párbajsegéd.

Hideg verejték futott le homlokomról, amikor egy öltöztető vetkőztetni kezdett. Lehúzták rólam a kabátot és a mellényt. A nadrágtartót lekapcsolták és a sarokba hajították. Aztán az ingemből kellett kibujni.

Félmeztelen testtel vártam a fejleményeket.

Az orvos is megérkezett. Egy híres nőgyógyász, a fájdalom nélküli szülés feltalálója.

- Kérem az urakat, fáradjanak be a vívóterembe! - szólt a vívómester.

Bementünk. A szemközt levő ajtón a színpadi szerző vonult be szinten félmeztelenül két segéd kíséretében.

Felálltunk egymással szemközt.

- Mielőtt fegyveres erejüket összemérnék az urak, kötelességem önöket figyelmeztetnem - szólt dr. Szerb Tivadar párbajvezető, - hogy a törvény szigorúan bünteti a párviadal vétségét, de a férfiak közt fennálló társadalmi szabályok ezt a törvényt csak annyiban kötelesek respektálni, hogy a párviadal megkezdése előtt meggondolhatják a dolgot és kölcsönös sajnálkozással vagy kimagyarázkodással a békülékenységre mezejére léphetnek. Ebben az esetben szerintem csak vérrel lehet lemosni a mindkét részről felmerült gyalázatot, mégis kötelességem az ellenfeleket kibékülésre szólítani fel. Kibékülnek az urak?

- Nem! - feleltem.

- És ön? - kérdezte a színpadi szerzőt.

- Nem igen - felelte ő.

- Akkor döntsenek a fegyverek! Mielőtt azonban az urak összeértetnék kardjaikat, felteszem a kérdést, hogy végrendelettel vagy végrendelet hátrahagyása nélkül méltóztatnak-e a mérkőzést megkezdni? Kivánnak-e az ellenfelek hozzátartozóik részére valami üzenetet nálam hátrahagyni? Igen? Vagy nem?

Nemet intettünk mindketten.

- Akkor kezdődjék a viadal! Tessék felállni!

Felálltunk. A két lovassági kard jéghideg pengéje összeért.

Dr. Szerb Tivadar hirtelen közénk csapta saját kardját.

- Állj! Ugy látom, hogy a kardok éle tompa. A párbajt nem engedem megkezdni. Kérem behívni Montecucolli vívómester urat!

Montecucolli bejött.

- Kérem, vívómester úr, rosszak a kardok. Élük tompa, úgyhogy legfeljebb csak csonttörést okozhat. A jó kardnak nem csontot törni kell, hanem csontot kettévágni. Vágott seb jobban és könnyebben gyógyul, mint a zúzott seb, vagy csonttörés. Tessék ideadni a köszörűt!

Montecucolli előhozta a köszörűt és dr. Szerb Tivadar elkezdte köszörülni a két kardot, mint a parasztok aratás idején a kaszák pengéjét. Velőig haló borzongás futott át a jelenlevőkön a köszörülés kísérteties csengésére.

Mikor a két kard kellőképpen ki volt köszörülve, dr. Szerb Tivadar egy darab ujságpapíron, mint a borbélyok szokták a borotvával, kipróbálta, hogy az élük elég jól vág-e.

Megelégedésének fejbiccentéssel és mosollyal adott kifejezést. Aztán kezünkbe nyomta a két kardot.

- Rajta! - hangzott a vezényszó.

A két kard csattogni, pattogni kezdett. Hol az ellenfelem hátrált, hol én ugráltam nagyokat visszafelé. Mindketten erősen védekeztünk.

A levegőt később úgy aprítottuk, mint a répát.

A segédek a fal mellé lapultak, az orvos egy vívómaszkot tartalmazó kredenc tetejére menekült, amikor hirtelen nagy reccsenéssel kívülről beszakadt az ajtó.

Montecucolli elkiáltotta magát:

- Mindenki meneküljön! Itt a rendőrség!

Az ajtó kifordult a sarkából és amint recsegve-ropogva lezuhant a padlóra, a felvert por-fellegből egy óriástermetű ember körvonalai bontakoztak ki.

A nagytermetű egyenesen a színpadi szerzőre rohant, kicsavarta kezéből a kardot, néhány pofoncsattanás, amitől a segédek jobbra-balra potyogtak, a kredenc felborult és legurult róla a nőgyógyász.

Aztán csak annyit láttam, hogy a váratlan látogató dr. Szerb Tivadarra támad, aki hősiezen tartotta magát, kardjával jobbra-balra csapkodva.

A többire nem emlékszem, mert a vívóterem hátulsó ajtaján Montecucolli vívómesterrel együtt elmenekültem.

Pár pillanat múlva már az uccán voltam. Kezemben a lovassági kardot tartva, egy szál nadrágban, meztelen felső testtel rohantam az uccákon végig, egészen a lakásomig.

A kapuban visszapillantottam, csak annyit vettem észre, hogy a Rákóczi út és Nagykörút sarkán posztoló lovasrendőr hasonlóképen előrenyujtott lovassági karddal lóháton vágat utánam.

Gyorsan magamra kaptam egy inget, mellényt, kabátot és a lichthófon keresztül ereszkedtem le a földszintre és onnan a szanatóriumba, ahol fél idegsokkal, teljes kimerüléssel, bandázs nélkül rögtön felvettek és ágybafektettek.

A vívóterem ajtaját felszakító és a párbajt szétverő váratlan látogató Herkulina volt, Közép-Európa legerősebb asszonya...

XIV.

A harisnyakötő.

Elvált asszonyok, amikor összevesznek férjeikkel, rendszerint szanatóriumba vonulnak. A férfigyűlölet a legrettenetesebb betegség s különösen nőknél gyógyíthatatlan, ha hamarosan nem akad egy másik férfi. A szanatóriumok azonban úgy vannak berendezve, hogy a férfigyűlölet nők szemé elé minél hamarabb kerüljön férfi. Ezért olyan csinosak és fiatalok a szanatóriumi orvosok.

A beteg asszony az orvosban látja az egészség megtestesülését. Az orvos viszont annyira un már minden beteget, hogy csakis tűzről pattant, izmos és keményhúsú egészséges nőkkel barátkozik, ha ugyan ilyen barátkozásra egyáltalán szüksége van.

A sors szanatóriumokban és üdülőhelyeken úgy rendezi a dolgot, hogy beteg férfiak beteg nőkkel kerüljenek össze. Az egészséges, fiatal doktor ilyenkor csak olyan, mint a csalétek. Mint a rugdalózó giliszta a vízbe eresztett horgon. Jön a hal vidáman úszkálva és belekap a gilisztába. A giliszta látja a veszedelmet, leugrik a horogról és a kapzsi hal beleharap a horogba.

Szereplők:

A hal ..... A beteg nő.

A giliszta ..... Az egészséges orvos.

A horog ..... A beteg férfi.

Körülbelül ez volt a szereposztás a szanatóriumban is.

A szomszéd szobában válófélben lévő fiatal asszony feküdt, idegbajjal. Minden öt percben csöngetett az ápolónőnek, hogy küldjék be hozzá az orvost. Akkor aztán egy kicsit jobban lett megint, ha az orvost látta.

A fiatal orvos azonban unta a sok csengetést és azt javasolta önnagyságának, hogy idegességét legjobban úgy tudná legyűzni, ha valamilyen szórakoztató munkával lekötné idejét és figyelmét.

- Nagyságos asszonyom legjobban tenné, ha például akvarellfestéssel foglalkoznék. A változatos színek pompája, kedves virágok, tájképek festegetése sok örömet okozna.

- De nem tudok ám festeni - mentegetőzött az elvált asszony.

- Sebaj. Van itt egy kedves betegünk, fiatal piktor. Híres grafikus. Majd az megtanítja.

- Jó. Nem bánom.

Az orvos átjött a szobámba.

- A szomszéd szobában egy fiatal, gyönyörű szép ideges asszony tartózkodik. Elvált az urától. Unatkozik. Sokat hallott magáról, művész úr. Szeretne megismerkedni és a festészetből leckeórákat venni.

Átmentem.

Az orvos bemutatott önnagyságának. Aztán sietve becsukta maga után az ajtót.

- Szóval, maga az a híres grafikus?

- Igen.

- Úgy szeretnék festeni tanulni.

- Nehéz, hosszadalmas dolog.

- Nem baj. De a doktor mondta, hogy változatos foglalkozás és leköti az ideges embert.

- Aki szereti a pikturát, annak élvezet is a festés.

- Ugy szeretnék festeni. Megtanítana?

- Meg.

- Akkor tanítson.

- Mikor kezdjük?

- Most rögtön.

- Most rögtön nem lehet, mert nincsenek itt a festékeim. Majd elhozom hazulról. Kezit csókolom.

- Hova szalad? Nem kell úgy sietnie. Várjon egy kicsit. Üljön le ide mellém. És meséljen.

- Miről?

- A festészetről.

- Jó, mesélek a festészetéről. Nagyságos asszonyom elvált?

- Igen. Illetve nem egészen. Csak válófélben vagyok.

- Szóval, még lehet minden a régiben.

- Hogy érti ezt?

- Vissza fog menni az urához.
- Soha.
- Miért?
- Mert gyűlölöm a férfiakat.
- Akkor megyek.
- Ne menjen. Maradjon. Magát nem gyűlölöm. Maga nem férfi.
- Hát mi?
- Maga csak festő, akitől festeni akarok tanulni.

Ettől kezdve sokat voltunk együtt. Délben már egy asztalnál ebédeltünk a közös étkezőben. Hol a folyosón diskurálgattunk, hol szobáinkba vonultunk és úgy csevegtünk a festészetről.

Másnap este, gyönyörű, langymeleg szeptemberi este volt, benn voltam a szobájában.

Továbbfolytattuk a festészeti leckét.

- Ugy-e, magának van menyasszonya? - kérdezte tőlem.
- Nincs.
- Barátnője?
- Nincs.
- Szeretője?
- Nincs.
- Reménytelen szerelme?
- Az sincs. Nőgyűlölő vagyok.
- Akkor menjen ki a szobából!
- Nem, nem megyek. Mert magát nem gyűlölöm. Az egyetlen szeretetreméltó asszony, akivel életemben találkoztam. Oly egyedül és elhagyatottan éltem eddig.
- Nincs senkije?
- Nincs.
- Esküdjön meg, hogy nincs senkije, akit szeret!
- Esküszöm.
- Csókolja meg a kezemet! Csókolja meg szeretettel és én meg fogom érezni rögtön, hogy igazat mondott-e, amikor azt mondta, hogy én vagyok az egyetlen szeretetreméltó asszony, akivel életében találkozott.

Megcsókoltam a kezét.

Diadalmasan nézett rám és kacagva elkiáltotta magát:

- Nini, hiszen maga elpirult most! Milyen pirosak a fülei!
- Persze, mert szégyellem magam - feleltem halkán. - Talán oltuk el a villanyt...

Egyet fordítottam. És sötét lett a szobában. A nyitott ablakon át a szanatóriumi kert fáinak lombzizegése tücskök halk ciripelése hallatszott be és a csillagok fényét csak egyetlen

pillanatig láttam, mert már a következő pillanatban le volt hűnyva a szemem. Hosszú, édes csók közben ugyanis legjobb a szemet állandóan behűnyva tartani.

Sokáig tartottuk egymást átölelve s egyszerre mindketten az ablak felé figyeltünk.

- Valaki lábujjhegyen jár az ablak alatt... Legyünk csendesen - súgtam az asszony fülébe.

- Maga is hallotta? - kérdezte tőlem.

Lassan, óvatosan ért össze az ajkunk és karjaink éppen egymást átfogni készültek, amidőn ismét gyanus nesz és kapargálás hallatszott a nyitott ablak felől.

- Legjobb volna becsukni az ablakot - javasoltam.

- Ugyan! Biztosan csak egy macska.

A következő pillanatban a macska beugrott az ablakon át a szobánkba.

Jókora darab macska volt!

Kanmacska.

Biciklisapka a fején és nadrág a két lábaszárán.

Halk sikoltás.

- Sose ijedjen meg nagysád, nem vagyok betörő - szólt az ablakon beugrott „macska”, - én Kovács István festőművész urat keresem.

Összerázkódtam. A hang ismerős volt. Mintha már hallottam volna valahol. - Fátyolos hangon feleltem:

- Én vagyok Kovács István. Mi tetszik?

- A harisnyakötőért jöttem.

- Miféle harisnyakötőért?

- A Herkulina harisnyakötőjéért, amit el kellett volna hoznia legutóbbi levélbeli megbízása szerint.

- Kicsoda ön?

- Én a Herkulina fivére vagyok. Bocsánat, hogy alkalmatlankodtam... Alászolgája... Jóéjt nagysád.

Azzal az éjjeli látogató máris kiugrott az ablakon és eltűnt a szanatóriumi park sűrű bokrai között...

Az elvált asszony felcsavarta a villanyt. Kinyitotta az ajtót és búcsút intve szólt:

- Mars ki a szobámból!

XV. Bp. 136-83.

Okos ember, ha nevetséges lesz valahol, legjobb, ha rögtön szedi a sátorfáját és elmenekül minél messzebbre.

Láttam, hogy a szanatóriumban lehetetlen továbbmaradnom. Mindenki tudta már „a harisnyakötő-estet”. Éleztem, hogy hátam mögött mindenki rajtam mulat.

Elmentem hát a szanatóriumból. Minden harmadik nap más szállodában ütöttem tanyát. Álneveken jelentettem be magam, hogy Herkulina és kémei rám ne találjanak.

Közben már magam is beláttam, hogy itt nincs menekvés. Egy különleges szerelmi üldözésnek vagyok kitéve. Védekezni sem tudok ellene. Hiábavaló lenne minden kísérlet. A rendőrségen megmondták, hogy a törvény nem minősíti az asszonyok részéről felmerült zaklatást bűncselekménynek.

Ha valaki nem tud egy nőt lerázni a nyakáról, viselje sorsát békességgel.

Ugy voltam vele, mint a hajótörött a gerendával, hogy vagy partra vetődik a gerenda, vagy elnyeli a tenger hosszas hanyattatás után azt, aki beléje kapaszkodik.

Már nem is féltem a végzettől. Megbarátkoztam egészen a folyton rám leselkedő kellemetlenségekkel. Saját kényelmem szempontjából csak egyet határoztam el, hogy nem fogok többé semmiféle női kalandba bocsátkozni.

Ellenőrzés alatt állok, tehát legjobb, ha a féltékenységi beavatkozásokat állhatatos önmegtartóztatással kikerülöm.

Minden igyekezettel azon voltam, hogy nyomomban járó kémeimet tévútra vezessem, tartózkodási helyeimet folyton változtatva még a Herkulinával való esetleges találkozást is elkerüljem.

Azt tudtam, hogy folytonosan utaznia kell egyelőre, mert szerződési kötelezettségeinek még egy egész éven át eleget kell tenni s csak átutazóban kereshet fel néhanapján egy-két napra.

Boldog voltam, hogy a szállodákban álnév alatt lakhattam és a postai nyomozóhivatal sem tudta lakásomat kikutatni, hogy a Herkulinától külföldről érkező leveleket kézbesítse.

Egy hónapig a legnagyobb biztonságban éreztem magam.

Októberi alkonyat volt.

A kirakatokat nézegetve sétáltam a Nagykörúton. Az őszi szellő női hangot sodort felém:

- Pista!

Rögtön megismertem. Herkulina hangja volt.

Őt magát nem láttam. Csak a hangját hallottam. Rohantam, hogy még mielőtt megláthattam volna, minden találkozási kötelezettség nélkül túl legyek a veszélyen. Semmi körülmények közt nem akartam vele találkozni. Elhatároztam, hogy menekülni fogok előle. Egyik uccakeresztezésnél társzekér állta utamat. Ez a kis akadály éppen elegendő volt ahhoz, hogy a lélekszakadva utánam siető Herkulina tért nyerjen.

Kétségbeesett hangja már egészen a hátam mögött süvöltött még egyszer élesen, szívhezszólóan:

- Pista!

Ebben a pillanatban felbukkant előttem a menekvés lehetősége, mint közeli Jóreménység Foka: a rendőr az út közepén.

Méltóságteljesen sétált. Egyenesen feléje rohantam. Hallottam valami ideges túlkölésfélét, de ezzel nem sokat törődtem.

A rendőrnek szólni akartam, hogy mentsen meg. Nem szólhattam, mert bukfencet vetettem a levegőben. Semmire nem emlékszem, csak a következő számra:

Bp - 136-83.

Ezt láttam a testemen keresztülszáguldó és tovarobogó automobil hátulján. Azután elhomályosult szemeim előtt a világ.

A kórház sebészeti osztályán, amikor felnyitottam a szemem, ágyam szélén egy rendőrfogalmazó és egy nagybajuszú detektív ült.

- Két hétig volt eszméletén kívül. Most tért először magához. Ha nem nagyon fáradt, beszéljen. Hogyan történt a baleset? - Ezt kérdezte a rendőrfogalmazó.

- Nem emlékszem.

- A soffőr arcára sem emlékszik?

- Nem emlékszem.

- Az autó számát sem tudja?

- Nem.

Pedig tudtam határozottan. Ez az egy maradt meg csodálatosképpen emlékezetemben. *Bp - 136-83*. Mintha most is látnám a jótévő autót, amely testem és fejem összetörve, megszabadított a borzalmak borzalmától, a Herkulinával való személyes találkozástól.

A rendőrség emberei eredménytelen kihallgatás után eltávoztak.

A kedvesnővér ágyamhoz lépett és elmondta, hogy egy jószívű, mélyen lefátyolozott hölgynek sokat köszönhetek. Amikor legmagasabb volt a hőmérsékletem, egész napokon át itt ült az ágyam szélénél és gondosan rakta fejemre a jegesborogatásokat. Sokat köszönhetek neki, hogy életben maradtam.

- Azt az üzenetet hagyta hátra a jóságos hölgy, hogy el kell utaznia. Azóta többször érdeklődött itt egy fiatalember is.

- Kicsoda?

- Nem tudom - felelte az apáca, - csak arra emlékszem, hogy a kórház portásával csúnyán összeveszett az illető fiatalember, aki egyízben a látogatási idő letelte után érkezett és ezért nem akarta beengedni. Ostor volt a kezében és azzal megverte a portást. Azután felült a kocsira és elhajtatott.

Lehúnytam a szemem. Az apáca lábujjhegyen eltávozott, mert látta, hogy a beszéd fáraszt.

Elaludtam. Éjjel volt, amikor felébredtem álmomból hosszas hanykolódás után. A kórterem kísérteties volt a sok nyögdécselő és sóhajtozó beteggel és mégis oly jól esett az ébredés, mert azt álmodtam, hogy a Herkulina fivérének bútorszállító kocsijában hanykolódom...

XVI.

Tavaszi ébredése.

- Lincsim édes, nagy titkot kell bevallanom, most, hogy választ kértem tőled, akarsz-e a feleségem lenni. Akaratomon és hibámon kívül megismerkedtem egy hölgygel...

Menyasszonyom idegesen emelte fel fejét. Szép, ártatlan kék szemei könnyesen meredtek rám és sápadt volt az arca.

- Szereted? - kérdezte riadtan.

- Nem. Soha egy pillanatig nem szerettem. Utáltam, gyűlöltem az első perctől fogva. Soha férfi még nem gyűlölt úgy nőt, ahogy én gyűlölöm. Az egész életemet elkeserítette.

- Szakítottál vele.

- Én igen. De ő nem. Folyton üldöz. Egy pillanatig nem hagy nyugton. Most is félek, hogy erre vetődik és botrányt csinál vagy másokkal botrányt csináltat.

- Csináljon. Én nem félek. Állok elébe! Majd kikaparom én a szemét!

Ez a beszélgetés egy májusi estén a világ legbájosabb teremtménye, jövődöbeli menyasszonyom és köztem folyt le. Ligeti padon ültünk. Közelben Vajdahunyad várának tornya mosolygott ránk, amint a leáldozó nap bíborsugaraí rávetődtek.

Lincsinék hívják. Budai német család sarja. A Múcsarnok tavaszi tárlatán ismerkedtünk meg.

- Ugyebár, ön festő? - kérdezte tőlem, amikor a kiállított képek egyikét néztem szakértelemmel.

- Igen - feleltem és udvariasan bemutatkoztam.

Bátor fellépésű, közvetlen modorú leány volt, amilyenek a német származású nők szoktak lenni általában.

- Imádom a festőket - mondta kedvesen, - jöjjön, ha nem vagyok terhére és magyarázzon nekem. Szeretnék érteni a képekhez.

Összebarátkoztunk. Hazakísértem. Másnap egy budai cukrászdában találkoztunk. Vasárnap már leviziteltam a szülőknél. Májusra pedig jegyesem lett.

Májusban az idő estefelé rendszerint még hűvösre fordul. Felkeltünk a padról és sétáltunk sokáig kéz a kézben.

Közben a cirkusz épülete elé érkeztünk.

- Menjünk a cirkuszba! - javasolta.

Megremegtem.

- Ne, csak ezt az egyet ne kívánd tőlem.

- Miért?

- Mert ez a cirkusz minden szerencsétlenségemnek okozója. Ó, bár sohase tettem volna be ide a lábamat!

- Babonás vagy?

- Nem. De a végzet itt ólálkodik az átkozott cirkusz körül.

- Ne félj, veled vagyok! Megvédelmezlek minden bajtól! A mi szerelmünk olyan nagy és olyan erős, hogy bennünket semmi veszedelem nem érhet.

- Nem megyek. Nem mehetek.

- Gyáva vagy? Akkor megyek egyedül.

Muszáj volt jegyet váltani. Ha egy nő a fejébe vesz valamit, nehéz azt onnan kiverni.

Leültünk a cirkuszban. Az előadás megkezdődött. Az egész nem nagyon érdekelt. Csak az utolsóelőtti szám, amely a műsoron úgy szerepelt, hogy *Miller fivérek*.

Négy szőke, német fiú vágatott be a porondra lóháton. Barna frakk, krémszínű lovaglónadrág, hosszúszerű lakkcsizma és fényesre vasalt cylinder volt rajtuk.

Egyformák voltak mind a négyen. Egyformán szőkék, egyformán fiatalok. A Miller-fivérek.

Lincsi egészen előrehajolt és visszafojtott lélekzettel figyelte a négy lovast. Szóltam hozzá, de nem hallotta. Csak a Miller-fivéreket figyelte.

Előadás után hazáig kísértem menyasszonyomat. Egész úton szótlan volt.

Nem kérdeztem, nem faggattam, hogy mi baja. Majd megmondja.

Másnap délután már vidámabb volt.

- Vasárnap eljössz hozzánk uzsonnára. Jó?

- Jó - feleltem.

Elérkezett a vasárnap. Az Uri uccában laktak szülei. Befordultam az öreg kapun és becsöngettem az előszobaaajtón. A fogason négy kalap lógott és a szalónból férfihangok hallatszottak.

- Kik vannak itt? - kérdeztem a szobalánytól.

- Nem tudom. Négy vendég.

Benyitottam a szalonba, *A négy Miller-fivér volt.*

Hogyan kerültek ide? Lincsi titokban megismerkedett velük. Nem is szólt nekem.

- Mit szólsz ehhez a meglepetéshez? - kérdezte tőlem a világ legtermészetesebb hangján.

Mit szólhattam volna? Magamban csendesen dühöngtem.

- Megígérték a fiúk, hogy lovagolni tanítanak - folytatta tovább menyasszonyom.

- Nagyon szép - válaszoltam.

- Holnap délelőtt próba lesz a cirkuszban. El fogsz kísérni.

Uzsonna közben megtudtam, hogy a négy Miller nem is fivér. Csak az egyiket hívják Millernek, a többinek más a neve. Az egyik Brémából való, a másik drezdai, a harmadik Hamburgban született, a negyedik potsdami. Egyforma arcuk, szőkeségük és termetük miatt úgy verődtek össze egy csoportba és elnevezték magukat az érdekesség kedvéért *Miller fivéreknek*.

A fivérek megköszönték az uzsonnát és udvariasan köszönve eltávoztak.

Lincsi nyakamba borult.

- Ugy-e, nem haragszol? Tegnap ismerkedtem meg velük a Belvárosban egy kézimunkaüzlet kirakata előtt. Éppen a kirakatba tett kézimunkákat nézegettem, amikor megszólítottak. Ők szólítottak meg engem, nem én őket. Elfogadtam a megszólítást, hiszen ismertem őket. Ismerőseim voltak a cirkuszból. Te is onnan ismered őket, nemde?

Nem szóltam. Biztosan hazudott. Tudom, érzem, hogy kiment a ligetbe s ahogy engem megszólított a tárlaton, éppúgy szólította meg őket a cirkuszban, ahova miattuk kiment.

A nők, akik könnyen barátkoznak, mind ilyenek.

XVII.

A szabin nő elrablása.

Másnap délelőtt megbeszélés szerint a cirkuszba mentünk, ahol javában folyt a próba. Várni kellett, amíg a trapézművészek és egyensúlyozók végeznek.

Megnéztük a Miller-fivérek öltözőjét.

- Ugy szeretnék lovaglóruhába öltözni - kiáltotta Lincsi szenvedélyesen.
- Tessék! - felelte az egyik szőke fiú és nadrágot, csizmát készített elő.
- Most mindenki menjen ki az öltözőből! - parancsolta Lincsi.

Öt perc múlva kacagva jött ki a krémszínű lovaglónadrágban és csizmában.

A nő abban a pillanatban vész el egy férfi számára, amikor először húz magára férfinadrágot. Ez a hisztéria első megnyilvánulása. A hisztériáé, amely átkos ördöggént lakozik kivétel nélkül minden nőben. Csakhogy, amíg az egyikből kitör a hisztéria, a másokban élte végéig csak lappang.

Nem szeretem a nőket férfiruhában látni, éppúgy, ahogyan a férfiak sem kedvesek, ha szoknyát öltenek magukra tréfából.

Tíz perc múlva Lincsi már lóháton nyargalta körül a cirkuszt. Aranyos és elragadó volt a lobogósörényű cirkuszi paripa hátán.

Minden bűnét, az eddigieket éppúgy, mint az elkövetkezőket, meg lehetett neki bocsátani a kedves, csengő kacagásért és pajzán jókedvéért. Hódító és bódító volt, amint szőke fürtjei leomoltak a rázástól.

A délelőtti lovaglóp próbák mindennaposak lettek. Ugy hozzászoktunk már, hogy nem is mentem menyasszonyomért Budára, hanem kinn találkoztunk a cirkuszban.

Június elsején délelőtt történt. Kimentem a cirkuszba, hogy szokás szerint végignézzem Lincsi próbaloaglását. Sem ő, sem a fiúk nem voltak ott.

Az egyik istállófiú levelet adott át nekem.

- Az a hölgy küldi - mondta, - aki minden délelőtt itt lovagolt.

Felszakítottam a borítékot. A levél így szólt:

Édes Pistám!

Ma elseje van. A Miller-fivérek elutaztak. Szerződésük Hannoverbe szólítja őket. Velük mentem én is. Mondd meg szüleimnek, hogy ne haragudjanak rám. Holnap este már fellépek egy idegen ország idegen városának kivilágított cirkuszában. *A szabin nő elrablása* című lovasjelenetben, amelyet én és a Miller-fivérek adunk elő. Azt hiszem, hogy nagy sikerünk lesz.

Te most bizonyosan azt hiszed, hogy nem szeretlek. Azt hiszed, hogy valamelyik fiút szeretem. Pedig dehogy. Hiszen olyan egyformák, olyan kedvesek mind a négyen, hogy nem is tudnék közülük választani. Te talán tudnál? Ha néked kellene kiválasztani a négy közül a legkedvesebbet, meg tudnád mondani, hogy melyik az?

No, ugy-e, hogy nem szerelemből mentem velük? Belátod? Szeretni csak egyet lehet. Én téged szeretlek továbbra is. Hogy mikor jövök vissza, azt nem tudom. Mindenesetre várj türelemmel és gondolj sokat a te hűségemre

Lincsidre.

Hangosan zokogni kezdtem, amikor a levél végéhez érkeztem. A könnyeim úgy potyogtak, mint szezonzárás idején a színházban a záporokészülékből a zápor.

Kezet éreztem a vállamon. Gyöngéd érintést.

Kifestett arcú bohóc volt. Kezében gitár.

- Ne sírjon. Kár a könnyeket pazarolni. Ön nem vesztett semmit.
- De igen... Az egész életemet... Az ifjúságomat... szívemet.
- Ne sírjon. Ön nagy veszedelemtől szabadult meg. Én vagyok az ön szabadítója.

A bohócra néztem csodálkozva.

- Megszabadítom - Herkulinától. Este kilenckor legyen itt a cirkusz művészbejárójánál...

XVIII.

Ha a vége jó, minden jó...

A bohóc este, miután a megbeszélt módon találkoztunk egy vendéglő kerthelyiségében, vacsoraközben elmondta, hogy Németországban találkozott Herkulinával, aki kérve-kérte őt, hogy vigyázzon egy kicsit rám, ha Pestre jön a cirkuszba vendégszerezni.

- Nekem, sajnos, vissza kell utaznom, mert a jobbkezem kificamodott - mondta a zenebohóc - és nem tudom hetekig a hangszereimet kezelni.

Elmondta, hogy visszamegy Németországba. Találkozni fog Herkulinával, akit szíve mélyéből gyűlöl, mert pár év előtt egy műlovarra vetette ki a hálóját és a szerencsétlen fiút majdnem halálba kergette folytonos üldözéseivel.

- Én Herkulinát eltávolítom az útból. Soha többé nem fog önnek kellemetlenkedni.

- Hogyan lesz ez lehetséges?

- Az az én titkom. Bízsa csak rám!

A zenebohóc, aki így, a polgári életben lisztes arc nélkül egész rendes és rokonszenves ember benyomását keltette, oly meggyőzően mondta ezt, hogy hinnem kellett neki.

- Én nekem most figyelnem kellene önt és megakadályozni minden idegen nővel való együttélést, de én azt nem teszem, mert gyűlölöm Herkulinát. És, ha ön is úgy akarja, Herkulina nem lesz többé senkinek terhére. Akarja?

- Nagyon! - feleltem.

Koccintottunk. Kiittuk borainkat és elbúcsúztunk egymástól.

Egy hét múlva levelet kaptam Németországból. Herkulina írta.

Kedves szép Szerelmem!

Örvendek, hogy felgyógyultál és ismét egészséges vagy. Én sajnos, híztam sokat, a fogyókúra sem segít rajtam emiat a cirkuszban már sok kelemetlenségem is volt mert az utóbbi időben már nem tudtam ojan nehéz sújokat emelni mint azelőt. Egy nagyon kedves régi barátom egy zenés clawon, zenebohóc, aszt javasolta hogy legyek kötél-táncosnő mert ez az én hatalmas termetemmel igen groteszkül fog hatni. Ha én tudnilik megjelenek a kötél-sodronyon, mindenki aszt fogja hinni a nézők között, hogy a sodrony röktön leszakad és a nézőtérnek ez a félelme fogja meghozni a nagy sikert. Igazán csak hálás lehetek az én régi kedves zenebohóc barátomnak ezért az ötletért.

Már meg is kesztem a próbákat. Az egész társulat ot van a próbán és mindenki mongya, hogy nagy sikerem lesz.

Hát te hogy vagy? Nemsokára otthon leszek és akkor lesz sok-sok puszi, amit máris e levél útján küld neked

Herkulina.

U. i. Ne haraguggy a hejesírási hibákért! Megint nagyon sietem!

*

Augusztus tizennegyedikét mutatta a naptár.

A Kossuth Lajos uccán a szép dzsidásfőhadnagynéval találkoztam.

- Kezét csókolom.

- Jónapot, Pista! Hogy van?

- Köszönöm, jól. És nagyságos asszony?

- Én nem valami jól, ha magát látom. Mindig az az átkozott bútorszállító kocsi jut az eszembe. Azt hiszem, hogy mindjárt itt lesz a kocsi és a kocsis az ostorral.

- Ugyan, ne rémitsen nagyságos asszony! Elég volt abból egyszer!

- Hova megy most, Pista?

- Sehova, csak úgy, céltalanul bolyongok. És nagyságos asszony?

- Én is.

- Menjünk együtt.

- Nem megyek magával.

- Miért nem?

- Csak! Félek, hogy a „barátai”, megint ostorral támadnak ránk.

Ebben a pillanatban egy rikkancs futott el mellettünk. Ujságot vettem. Felnyitom és elsápad az arcom.

- Óriási szenzáció van benne! - kiáltottam lelkendezve.

A cikk így szólt:

Közép-Európa legerősebb asszonyának tragédiája.

Lezuhant a kifeszített kötélről és szörnyethalt a cirkusz porondján.

Bréma, augusztus 14.

A brémai cirkuszban halálosvégű katasztrófa történt a tegnapi esti előadáson. Miss Herkulina, Közép-Európa legerősebb asszonya, aki legutóbb, mint kötélháncosné mutogatta magát, tegnap este produkció közben lezuhant a kifeszített sodronykötélről és a mélységbe zuhanva, holtan terült el a cirkusz porondján. A nézők riadtan ugráltak fel helyeikről. Az igazgatóság rögtön beszüntette az előadást. A németországi cirkuszok a gyász jeléül egy napig nem tartanak előadást.

Hangosan felkacagtam.

- Mi van ezen nevetni való? - kérdezte csodálkozva a dzsidásfőhadnagy elvált felesége.

- Muszáj nevetni! - kiáltottam hangosan és még jobban kacagva.
  - Maga bolond! - szólt a szép asszony és faképnél hagyott.
- A következő pillanatban lerepült a kalap a fejemről.
- Herkulina fivére állt a hátam mögött. Vésztjóslón mondta:
- Utolsó üzenet Herkulinától...

VÉGE.

AKI ELŐL NINCS MENEKVÉS.

Karmantyú Tihamér megnősült. Fiatal, szép feleségével nászútra indult és hat hétig Rómában meg Velencében a Szent Márk téri galambokkal együtt turbékolt a fiatal pár. Még le is fotografáltatták magukat, amint a galambokkal turbékolnak.

Már-már úgy volt, hogy sohasem lesz végük a mézesheteknek, azonban rettenetes dolog történt.

Karmantyú Tihamér ugyanis hazajött a nászútról és éppen itthon akarta folytatni tovább a mézes-mázos heteket, amikor hirtelen elébe toppant egy idősebb úrhölgy s a fiatal párhoz a következő beszédet intézte:

- Nos? Kiszórakoztatók végre-valahára magatokat? Hálaistennek! Részemről épp elég volt. No, de most itt az ideje, hogy megkomolyodjatok. A tisztességes házaspárok nem nyalakodnak, nem falakodnak, hanem sietve foglalkozás után néznek. A feleség nagytakarít, főz, stoppol, varr, kézimunkázik, a férj pedig csak ebédelni és vacsorázni jár haza, egyébként egész nap a hivatalában ül, délután különmunkázik, este pedig valami privátkönyvelést is vállal. Meg ne lássalak többé benneteket egymás nyakán lógni! Nézze meg az ember!

Karmantyú Tihamérnak még a szíve verése is elállt ezekre a rémületes szavakra. Szegény, abban a hiszemben volt, hogy az anyósok csak a vicclapokban élnek, mert a bölényekkel együtt ők is kihaltak.

Az az idősebb úrhölgy ugyanis, aki előtte állt és éppen befejezte a mondókáját - az anyósa volt.

Az ujdonsült férj elszomorodott szívvel állapította meg, hogy úgy, ahogy vannak utolsó bölények, mindig akadnak utolsó anyósok is. Se a bölény, se az anyós nem bír kihalni teljesen.

Mélyen lehorgasztotta a fejét és szomorúan adta át magát sorsának az ujdonsült férj.

Ugy dolgozott a hivatalában, mint a napszámos. Ő volt az első az irodában és ő hagyta el utolsónak a hivatalt, hogy minél kevesebbet találkozzék az anyóssal.

A sorsnak azonban kegyetlen tréfái is szoktak lenni. Vészkiáltás hasított át az országon:

- Szanalás! Bélista!

És Karmantyú Tihamér kirepült a hivatalból.

Egyenesen az anyósa karjai közé repült, aki harsány hangon és villámló szemekkel így fogadta:

- No, édes Tihamérkám, most miből fogsz élni? Levegőből? Levegőből?

Tihamért előntötte a méreg. Ez mégis csak sok, pont akkor szekirozni az embert, amikor a legnagyobb csapás éri! Ő ezt nem hagyja!

Pulykavörösen felelt vissza:

- Igenis! Ha akarod tudni! Igenis! A levegőből fogok élni!

- Mi az, Tihamér? Te feleselsz?

- Igenis! Feleselek! A le-ve-gő-ből fogok élni! Igenis! Sőt! Juszt is!

Azzal sarkon fordult.

Sarkonfordulás közben eszébe jutott, hogy nem is olyan rossz ötlet, amit visszafeleselt.

- Pilóta leszek! Juszt is a levegőből fogok élni!

S egy szép napon kivitte anyósát a repülőtérre.

Ott állt egy magántársaság személyszállító repülőgépe.

Karmantyú Tihamér, az új pilóta, felugrott a gép kormánykereke mellé és onnan kiáltotta az anyósa felé:

- Most aztán beszélhetsz, amennyit akarsz!

Azzal a levegőbe emelkedett. Madártávlatból csak annyit lehetett látni, hogy lenn az anyós dühösen rázza az öklét az ég felé.

Hetek, hónapok vidáman teltek a levegőben. Tihamért senki sem zavarta.

Egyszer azonban repülőgép tűnt fel az égen, amely az ő repülőgépét nyomon követte.

- Miféle repülőgép az, amely folyton a sarkunkban van? - kérdezte Tihamér a mellette ülő kísérő tisztet.

- Az? Azt hiszem, sőt, ha távcsövemmel jól kiveszem, egy női pilóta gépje.

Tihamér átvette a távcsövet s a következő pillanatban kétségbeesetten felkiáltott:

- Jézus! Az anyósom!

S a repülőgép lezuhant.

A RRRRROPOGTATÓ.

Az emlősök közé tartozik.

Társas lény.

Rendszerint kávéházakban tartózkodik akként, hogy hátsó két lábát lelógatja a székről, mellső lábaival pedig a márványasztal tetején babrál.

A „rrropogtató” mellső lábai karmokkal végződnek, amelyek sok esetben rövidre vannak nyírva.

Szereti a csendességet. A társalgási morajt, az uccáról behallatszó kocsizörgést, vagy a ventillátor zúgását még eltűri valahogyan, de a világháborúban, amikor a gépfegyvereket kezdték ropogtatni, a kávéházi rropogtatók ijedten rebbentek szerteszét, mert a harci láрма nem volt ín্যükre.

A gépfegyverek ropogásával egyidejűleg a vizes zsemlek eltűntek a kávéházi asztalokról. Csak kenyeret lehetett kapni és kenyérjegyet, amely olyan kicsi volt, hogy ropogtatni egyáltalán nem lehetett.

A rropogtató mélabúsan várta a háború végét, amelynek beköszöntését egy kerek zsemlye és több görbe kifli jelezte, amelyek a régi békevilág visszatérésének voltak előhírnökei.

A szétrebbent ropogtatók is előbujtak rejtkehelyeikből. A legtöbb közülök katonaszökevény volt.

A rropogtató diadalmasan vonult be ismét a kávéházba. A kenyereslányokat más pályára zavarták. A kisasszonyok helyét süteményes kosárkák foglalták el a márványasztal tetején.

A rropogtató előretolta jobb mellső lábát és hüvelykujját belenyomta az első vizes zsömlébe.

A zsemlye elkezdett ropogni. A rropogtató azonban nem elégszik meg azzal, hogy ropog a zsemlye. Addig ropogtatja, amíg a zsemlyéből kifogy a szusz és lagymatag, kovászosan nyirkos hangot ad.

A rropogtató most egy másik zsemlyét szemel ki áldozatul és abból is kiropogtatja a lelket.

- Adjon egy másik kosarat - dörög a pincérre, - amelyikben több zsemlye van.

És az újabb kosár zsemlyével is végez.

Mikor valamennyi zsemlye végig van ropogtatva, a rropogtató a legflegmatikusabb ábrázattal kivesz egy kiflit és - azt eszi meg.

A rropogtatók különféle válfajokra oszlanak. Vannak lepény-, palacsinta-, maceszropogtatók, aszerint, ki milyen vékonyan tudja a zsemlyét összelapítani. Vannak ementháli-ropogtatók, akik hüvelykujjukkal akkora lyukat tudnak belenyomni a zsemlye közepébe, mint egy ementhálilyuk. Vannak sülyesztők, akik akkora űrt tudnak belevájni a zsemlyébe, mint egy színházi sülyesztő. Vannak hámozó-ropogtatók, akik a zsemlye rózsaszínű héját köröskörül leropogtatják és csak a zsemlye gömbölyű belét teszik vissza a kosárba.

Vannak üvöltő-ropogtatók az üvöltő-dervisek mintájára, akik dühükben felordítanak, mert későn érkeztek. A koránkelő ropogtatók ugyanis előttük már minden zsemlyét megropogtattak s nekik csak bél, palacsinta és zsemlehéjtörmelék maradt.

A boldog békevilág rohamos közeledését jelentik a gombamódra elszaporodott rropogtatók.

Itt jegyezzük meg, hogy a rropogtatók ősei már Árpád korában is éltek és akkortájt a frissen sült zsemlyéket nyereg alatt ropogtatták...

FARKAS UR LEVELE MÁRAMAROSI UNOKAFIVÉREHEZ.

Kedves unokafivérem!

Ne csodálkozzál, kérlek, ha ezt a levelet kapod tőlem. Én, sajnos, személyesen nem ismerlek téged, mert nagyapám még kölyökkorában került el Máramarosból. Fogságba jutott. Eleinte tejjel táplálták, de, amikor a fogai kinőttek és csattogtatni kezdte őket, láncraverték. Oda-kötötték egy házörző kutya ólja mellé és csak akkor kapott, inni, ha ugatott.

A nagyapám nagyon okos lény volt. Rájött arra, hogy a mai világban csak talpnyalással és hízelkedéssel lehet előbbrejutni; megtanulta hát a farkát csóválni és megnyalta a gazdája kezét, hogy jobb falatokhoz juthasson.

A nagyapámat ezért a hízelkedő magaviseletéért nagyrabecsülték és elhatározták, hogy szaporítani fogják a fajtáját.

Igy is történt. Én az egyenes leszármazottja vagyok.

Jelenleg egy bankdirektornál szolgálom. „Farkas Úr” a nevem. Ugyanaznap, amikor a gazdám kormányfőtanácsossá léptették elő, engem is kitüntettek a farkaskutya-kiállításon. Én voltam tudniillik az, aki a nekem dobott tárgyakat leghamarabb eresztettem el fogaim közül, ha azt kiáltották, hogy:

- Pfuj!

Ehhez alapján véve nem kell valami nagy tudomány. Mert rendszerint tégladarabot, fatuskót, elhasznált padlórongyot vagy maszatos férfikalapot hajítanak elének játékból. Ha tehát azt kiáltják, hogy „pfuj”, menten eleresztjük a tárgyat mert mi magunk is pont ezen a véleményen vagyunk.

Különbözik igazán egyszerű a dolgunk. Fürdőbe járunk. Van külön borbélyunk, aki megnyír bennünket. Korzón járunk sétálni.

Külön iskolánk is van, ahol a fiatalságot nevelik és művelik. Vannak köztünk olyanok is, akik rendőri szolgálatban, katonaságnál vannak, mások expedíciókkal járnak együtt és tudományos kutató munkát végeznek például az északi sarkon, sőt vannak már jeles molesztizőrök is.

De a legtöbben csak magánzók vagyunk, úgynevezett háztartásbeliek.

Sajnos most, hogy a gazdasági viszonyok leromlottak, a mi helyzetünk sem valami rózsás.

A mai szomorú viszonyok közt, amikor alig kapunk enni, mert a gazdáinknak sincs mit, szinte irigykedve gondolunk rájuk.

A nagyapámtól hallottam, hogy milyen jó nektek. Ti szabadon portyáztok, nomád társaséletet éltek. S képzelem, milyen muri van, ha néhanapján elcsíptek az országúton egy-egy magányos drótostót és a bocskort lehúzzátok a lábáról.

Sajnos, itt nálunk Pesten ez nem lehetséges, mert itt az emberek eszik meg egymást és nekünk semmit se hagynak.

Hanem: tudod mit? Egyszer lerándulhatnátok a havasokból hozzánk. Ugy gyertek, ahogy vagytok. Csapatostul. Mi már olyan rengetegen vagyunk itt Pesten, hogy az összes alpolgármesterek az utánunk befizetett farkaskutya-adóból húzzák magas fizetésüket. Csak akkor látná meg a világ, milyen rengetegen vagyunk, ha úgy összeverődnenek valamennyien.

Szinte át is vehetnénk mingyárt a kormányzást.

Elsősorban is a telefonközpontot foglalnánk el, mert ott vannak a legcsinosabb falatok. Azután a kormányt mozdítanánk el a helyéről. A minisztereket nem bántanánk, mert azok, szegények, egészen lesoványodtak az országos gondoktól, ellenben tudok néhány kövér, pocakos államtitkárt...

S ha mi vennénk át az uralmat, mi mondanánk majd, hogy:

- Pfuj!

Viszontlátásra, kedves máramarosi unokafivérem. Üdvözl unokabátyád:

Pesti Farkas.

A BORBÉLY.

1706-ban.

A borbély (kopog II. Rákóczi Ferenc legbelső szobájának ajtaján).

A fejedelem: Lehet.

A borbély (félénken benyit): Hivatni méltóztatott Fenséges fejedelem. Itt vagyok, ragyogok.

A fejedelem: Fésülj meg.

A borbély (hatalmas ollót vesz elő és megcsattogtatja).

A fejedelem: Miért csattogsz?

A borbély: Nem csattogok, csak éppen hogy szorongatom az ollót Fenség.

A fejedelem: Mi célból?

A borbély: Semmiféle különösebb célból, óh fejedelem, kegyelmes uram, csak éppen hogy kérdezni szerettem volna, miszerint nem méltóztatik-e egy kis nyírást is parancsolni.

A fejedelem: Majd mingyárt hajdúim közé hajíttatalak és megnyíratlak én téged. Azok majd úgy lenyisszantják boglyas fejedet, hogy mukkanni sem lesz időd. Hát mi vagyok én? Tatár? Vagy khán?

A borbély: Isten ments, kegyelmes fejedelem. Szó se róla. Nem akarok én nyírni, csak egy kicsit megigazítani a hátsó fürtöket, mert egyik hosszabb már mint a másik.

A fejedelem: Mars ki! Tavalý még majdnem derekamig értek fürtjeim, ma már alig ereszkednek túl a vállaimon.

A borbély: De ennek nem én vagyok az oka. A gondoktól hull Fenséged hajzata. Az országos gondoktól.

A fejedelem: Fésülj meg szaporán cudar és aztán takarodj, hozzá valami gyors hajnövesztőt.

A borbély: Igenis. (Alázatosan el.)

1924-ben:

A borbély: Á' kezit csókolom nagyságos asszonyom...

Őnagysága: Csak hagyja. Na, maga jól megcsinálta Pacák úr.

A borbély: Ugyan miért, drága nagyságos asszony.

Őnagysága: Nézze meg ezt a haját! Hát haj ez? Ez direkt egy sörény!

A borbély: Hát nem ilyet méltóztatott parancsolni?

Őnagysága: Vegye elő tüstént a gépet!

A borbély (ollót vesz elő).

Őnagysága: Nem ollót, maga marhonc, hanem gépet, gépet. Ezt már multkor is megtehetette volna. Hazamentem tegnap és összehasonlítottam magam az urammal. Hát majdnem akkora a hajam, mint az övé. Én nem akarok művészhaját! Érti?

A borbély (duzzogva): Nullással igazán nem nyírhattam.

Őnagysága (felcsillant szemmel): Nullással? Nem. Most hagyja. Most csak egy kicsit jobban megstuccolni. Nullással majd a nyáron!

AMIKOR AZ ADÓ FOROG.

*(Gyönyörű nyári nap süt a forgalmas pesti utcasarkon,
ahol két úr épp most találkozott össze.)*

Első úr: Szervusz, kérlek. Hogy vagy?

Második úr: Köszönöm, nagyon rosszul. Nincs egy vasam se.

Első úr: Nekem is csak egy blank százezresem van.

Második úr: Épp annyira lenne szükségem. Te, nem vennéd meg a sétapálcámat? Odaadom százezer koronáért.

Első úr: Mulasd csak, kérlek, azt a pálcát... Szép pálcá. Nem bánom. Utolsó pénzem ugyan ez a százas, de azért megveszem. Nesze a pénz.

Ellenőr (hirtelen előbujik egy hirdetőoszlop mögül): Pardon uraim, én a forgalmi adó ellenőre vagyok. Amint látom, itt egy kereskedelmi ügylet jött létre. Kérek gyorsan tizenkettő ezer koronát. Kettő ezer koronát forgalmira és tizet fényűzésre. Majd visszaadok. (Visszaad a százezresből és eltűnik.)

Első úr: Te! Ez a bot nem jó. Mozog a fogantyúja! Add vissza a pénzemet!

Második úr: De már csak 88 ezrem van.

Első: Nem baj.

Ellenőr (előlép): Pardon, újabb üzlet! A sétapálca alapára száz. Kérek tizenkettő ezret.

Első: Tessék. (Ellenőr el.)

Második: Te! Az előbb tévedtél. A bot fogantyúja srófra jár. Már vissza is srófoltam. Vedd vissza és add ide a pénzt.

Első: Rendben van. De már csak 76 ezret tudok adni. (Átadja.)

Ellenőr: A sétapálca 100 ezer. A vevő csak azért adott 70 ezret, mert 24 ezer hiányzott. Ezzel azonban én nem törődhetem.

Második úr: Kérem! (Ellenőr el.)

Első úr: Te, kérlek, ez a bot középen végig van repedve.

Második úr: Szóval, akarod vissza a pénzt? De már csak 64 ezer van.

Ellenőr: Előbb ide a tizenkettő ezret!

Első úr: Kérem! (Ellenőr el.)

Második úr: No látod.

Első úr: Most már nem is érek a pénzzel semmit.

Második úr: Add ide. Megkapod a botot.

Első úr: Itt az 52 ezer.

Ellenőr (előugorva): Csak 40, mert 12 lemegy ismét forgalmira és fényűzésre.

Második úr: Most már nekem sem kell a pénz! Vissza a botot!

Ellenőr: Igen, de előbb ide a tizenkettőt! (Lecsípi.)

Első úr: Mit csináljak ezzel a huszonnyolccal? Te vagy az oka mindennek!

Második úr: Nesze a bot és vesszen a pénz!

Ellenőr: Hohó! Előbb jön a forgalmi és a fényűzési.

Első úr: Kell a fenének a botod. Itt van a megmaradt négyezer koronával együtt!

Ellenőr (véasztjóslón): Kérem, uraim! Én a megmaradt négyezer koronát lefoglalom. És lefoglalom a botot is a hátralékos nyolcezer korona forgalmi- és fényűzési tartozás fejében. Mert ha a bot forog, az adónak is forognia kell!

Első úr: (egyszerre): Se bot!

Második úr: Se pénz!

Ellenőr: Ugy van! Ennélfogva ajánlom hogy az urak a lehető leggyorsabban szerezzenek be egy új botot és újabb pénzösszeget, mert az államnak kereskedelmi ügyletekre és ennek kapcsán sok-sok fényűzési és forgalmi adóra van szüksége. Ajánlom magamat! (Táncléptekkel vidáman el.)

Első úr (kövémeredten néz utána).

Második úr (leesett állkapocccsal szintén).

(A függöny felgördül.)

A GYALOGOS BECSÜLETE.

Egy tönkrement autóabroncskereskedő mesélte nekem vagyona roncsaira támaszkodva:

Egyszer a Kossuth Lajos uccán mentem. Szép déli napsütés volt.

Hát amint sétálok és a Semmelweiss ucca sarkához érek, egyszerre csak egy hatalmas, hatülékes automobil fordul ki onnan túlkölve. Épp abban a pillanatban akart átkelni az úttesten egy kopott redingótba öltözött, keménykalapos, sovány úr, hóna alatt lyukas esernyővel és nagyot ugorva a levegőbe, hirtelen megtorpant az út közepén. A soffőr nem vesztette el lélekjelenlétét, hanem gyorsan balra fordította a kormánykereket, mire az esernyős úr is balra ugrott. Erre a soffőr jobbra kanyarított egyet, mire a redingótos is jobbra ugrott, Így ugráltak egy darabig jobbra-balra, mint a bakkecske. A végén mindketten kimerültek. A soffőr fáradtan csúsztotta le az autót a jobboldali járdaszélhez, az esernyős ember pedig a bal túlsó járdán állapotodott meg.

A hatalmas hat üléses autó hátulsó foteljén egyedül dőlt hátra a gépkocsi pocakos tulajdonosa, aki kivette szivarját a szájából és az esernyősnek mély megvetéssel odakiáltotta:

- Büdös gyalogos!

Azóta évek teltek.

Az automobilsport annyira fellendült, hogy automobiltúlermelés állott be. Az autógyárak, hogy gyártmányaikon túladhassanak, különféle egyesületek révén sorsjegyeket bocsájtanak ki. Minden második sorsjegy nyer egy automobilt.

Megint megyek az uccán s látom, hogy az én pocakos, szivaros barátom az egyik útkeresztződésnél éppen át akar kelni gyalog, amikor hirtelen ott terem egy hatalmas hatülékes autó, amelynek hátulsó, hatodik ülésén egyedül, kényelmesen hátradőlve ült egy keménykalapos, kopott, redingótos alak, hóna alatt esernyővel. Most nyerte az autót, mely jobbra kanyarodott, hogy el ne üsse a gyalogosan haladó pocakos szivarost, de ez szintén jobbra ugrott, mire az autó balra szökött. A pocakos is balra simmizett és így tangóztak jobbra-balra, mint a bakkecske. A végén mindketten kimerültek és egyhelyben megálltak.

S mit gondol, mit szólt a pocakos?

- Nem tudom - feleltem.

Csak ennyit jegyzett meg:

- Büdös automobil!

Azzal visszadugta szájába a szivart és vidáman pöfékelve tovább gyalogolt...